

ВІСНИК

VISSNYK

THE HERALD

супільно ~ політичний місячник

РІК XXVII, Ч. 12 (296)
YEAR XXVII, No. 12

ГРУДЕНЬ 1973
DECEMBER 1973

ЦІНА 0.60 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.60

В І С Н И К

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т

Різдво — поезія Ганни Черинь	1
За владу нації — Слово голови Проводу ОУН на маніфестації П СКВУ в Торонті	2
Ю. П. — Насамперед держава	5
„Всі наші сили на допомогу Україні	6
Д-р А. Бедрій — Хай залунає правда України у Вашингтоні	8
Михайло Кушнір — Соціалізм чи советизм?	10
Лука Луців — 100-річчя НТШ	13
В. Давиденко — Людина, яка потрясає світом	15
С. Женецький — Що буде з „Роком Європи“	17
Ярослав Гриневич — Листопадовий Зрив	19
Софія Наумович — Журналістична нарада	23
М. Трихрест — Злочинна „наука“	25
Софія Наумович — „Втеча від дійсности“	26
Ів. Левадний — Архитвір української дружинницько- лицарської поезії	27
Оксана Керч — Дві цікаві книжкові появи	30
Панько Незабудько — Комуністична буржуазія (фейлетон)	32
З життя Відділів	32
Хроніка	33

СВОБОДА НАРОДАМ! — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

В І С Н И К

ХРИСТОС РОДИВСЯ — СЛАВІТЕ ЙОГО !

РІЗДВО

*Із дерев опадає іній...
Назе ніжний вишневий цвіт...
Невеселе Різдво на гужині...
Ну ж, згадаймо, як давній міт,
Як гули по-святковому дзвони,
Як раділи у ніз під Різдво ми...*

*Як на снігом укриті кладки
Вибігали гадати дівгата.
Як лунали всю ніз колядки —
У мішку коляда на сангатах,
Жовтий місяць вгорі, як медяник,
Між зірок — свізгок різдвяних.*

*Так згадаймо ж! Хай серце полине
Знов до рідних степів і озер.
Батько, мати, різдвяна калина...
Друзі, дівчина... Все це тепер
Заклеймило тавро п'ятикутне...
Рідні зорі ведуть нас в майбутнє...*

*Не збиваймося з шляху прямого!
Нас зекає одно із двох:
Або гибель або перемога:
Смерть у бою — або ж Різдво —
День святий, у який на руїнах
Молода розцвіте Україна.*

*Колядок заспіваємо знову,
Завбільшки на весь стіл — коровай,
А під образом — гілка соснова,
Візно-юна, жива, як наш край.
Загудуть ще святковій дзвони,
Погуляємо ще на Різдво ми!*

Ганна Черінь

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ ВІТАЄМО УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД, УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ ТА ЇХНЮ ІЄРАРХІЮ, НЕЗЛАМНИХ ВОРЦІВ ЗА ПРАВА УКРАЇНИ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ, УКРАЇНСЬКИХ В'ЯЗНІВ У МОСКОВСЬКИХ ТЮРМАХ, КОНЦТАВОРАХ І НА ЗАСЛАННІ, ЧЛЕНСТВО ООЧСУ, ОЖ ОЧСУ І ВСІХ ІНШИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ, ЧИТАЧІВ І ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „ВІСНИКА”, УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ І ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ТВЕРДО СТОЯТЬ НА САМОСТІЙНИЦЬКИХ ПОЗИЦІЯХ —

ГОЛОВНА УПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ
РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА”

ЗА ВЛАДУ НАЦІЇ

Слово Голови Проводу ОУН Ярослава Стецька на Маніфестації II СКВУ в Торонто 4. 11. 1973

Вітаю Вас, що з'їхалися сюди з різних країн світу, щоб виявити свою солідарність з Воюючою Україною. Вітаю від імени Організації Українських Націоналістів-революціонерів, від великого революційно-визвольного табору Воюючої України, що його звать іменем Степана Бандери, прапором всенародньої визвольної боротьби.

Вітаю Вас теж як голова останнього Українського Уряду на нашій землі, Українського Державного Правління, створеного 30 червня 1941 року з волі українського народу, за починком ОУН під керівництвом Степана Бандери, під знаменом якого велася двофронтна війна України — всенароднє повстання УПА-ОУН під командуванням ген. Романа Шухевича-Чупринки, що тривало понад 10 років.

Вітаю Вас від Антибольшевицького Б'юку Народів створеного 30 років тому, в листопаді 1943 року у лісах Житомирщини, вітаю від Європейської Ради Свободи — координаційного органу акції антиросійських і антикомуністичних організацій вільних і поневоленних народів, і вітаю від Світової Антикомуністичної Ліги як член її Президії.

Всі українські патріоти, увесь український світ має єдину мету: відбудову Української Самостійної Соборної Держави і розвал російської тюрми народів, роблячи ставку на власні сили української нації і поневоленних народів.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
“AM” New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

Як свідчить наша історія XX віку, український народ у кожній пригожій для цього ситуації творить революційно-державні акти, як доказ своєї національної зрілості і суверенності своїх змагань, заперечуючи т.зв. уряд УСССР, що є лиш російським колоніяльно-адміністративним управлінням у Києві.

Насамперед держава! — насамперед влада української нації на своїй землі! — це центральне гасло нашої боротьби.

Не „за землю і волю” звучить тепер головне гасло боротьби, але за владу нації! Бо тільки за цієї передумови буде і земля і воля українському народові і українській людині.

Довготривала визвольна збройна боротьба в Україні дала певність народові, що існує альтернатива власної української влади на місці чужої окупантської. Що є люди, які спроможні організувати революційно-визвольне керівництво і бути справжньою національною владою, своїм правлінням, владою українців для України! І це один з найбільш істотних чинників боротьби в Україні, який особливо лякає російського зайду-окупанта.

В останніх 15-ти роках уявлялися нові, молоді сили, що, поруч провідних постатей старшого покоління, виявили себе незламними носіями непоборності національного змагання за суверенітет народу.

Суть нескорености молодих і старших, селян і робітників, студентів і учителів полягас, зокрема, в тому, що Україна пізнала себе, свої історичні вартості, свою українську суть, свої тисячолітні духові цінності, свою Правду. Ніякий соціалізм, ніякий демолібералізм, а тим більше ніякий комунізм, советизм чи марксизм не є і не можуть бути прапором України! Ним є і залишаться революційно-визвольний націоналізм і воююче героїчне християнство!

„Наш народ, — пише крайовий автор, — не пішов за „старшим братом”, а вибрав свій важкий, тернистий, але властивий його душі шлях. Минуле — скарб наш, коріння, жили, що напували нас соками, без яких ми розвіємося і повсихаємо...”

Загально відомі факти заворушень-страйків у концтаборах Мордовії 1972 року, збройні зударі молоді і робітництва на вулицях Дніпропетровська і Дніпродзержинська, демонстрації студентів у Києві і Львові, страйки робітництва і селянства, постійний культурний бій, дії підпілля ОУН, ліквідація катів з КГБ, існування сховищ зброї, лише деколи викриваних кагебістами, скріплення дій Церкви в катакомбах, розповсюдження релігійних листівок, Св. Письма, розкривання в армії таємних організацій, з яких деякі мали розгалуження по різних країнах, теж у сателітних — все це вимовно свідчить про повну напругу ситуацію в Україні. Пригадаймо, що Березневу революцію 1917 року розпочали полки, створені з українців, які стаціонували в Петрограді. А нині зударі з окупантами в Нальчику на Кавказі, Тбілісі, Єревані, Ковні — всім відомі. Так то ідеї перетворюються на практичну боротьбу.

Доба всенародніх повстань у московській тюрмі народів не за горами!

*О, україно, бережи свої набої,
Але життя убивців не щади!
Веди із ними кулями розмову!
Без них тобі свій рід не вберегти!*

— так парафразував один учитель з Тернопільщини, засуджений за це на 7 років тюрми, відомий Симоненків вірш „Курдському братові”.

Розвиткові процеси в уярмлених країнах ідуть в один такт із спільним фронтом, що його проповідує й організує АБН.

— „Коли хочеш волі своєму народові, будь солідарний з тими, хто визволяється, а в них ти знайдеш підпору!” — повчає один крайовий автор.

А світово-політична ситуація з усе частішими збройними ударами, як, наприклад, останні воєнні події на Близькому Сході, ще раз показують неминучість банкрутства політики гнилої співпраці і концепції т. зв. рівноваги сил між надпотугами. Розвиток подій в той час, коли світ хоче врятувати себе від термоядерного Армагедону, доведе закономірно до визнання і нашої визвольної-революційної концепції, яка є єдиною альтернативою до атомової війни. У „Весні Народів” 1848 року провалився Меттерніх із своїм альянсом з російською царською тиранією, яка допомогла здушити пов-

стання мадярів Кошута; але перспективно виграв Кошут, а не Меттерніх. *І в наш час виграє новий Чупринка, а не Кіссінджер.* Нехтувані сьогодні поневолені народи, промовчувана ще нині Україна — це та надпотуга завтрашнього дня, яка перерішить вислід останнього переможного бою за долю всього людства. Час працює для поневолених, а не для поневолювачів та їхніх спомагачів. Ніякого миру волелюбних людей з тиранами не було й бути не може, бо така вже підла натура тирана, що мусить постійно нападати і поневолювати, щоб самому втриматися при владі.

Ми мусимо далі бути носіями, посланцями, місіонерами ідей Воюючої України у вільному світі, ідей, що є спасенними для всіх народів. Ці ідеї знаходять все більше розголосу, визнання й підтримку серед кращих представників суспільств вільного світу.

Світ ідей Валентина Мороза є світом завтрашнього дня, так, як світ ідей Леніна є чорною реакцією, що мусить щезнути з лиця землі. Морозів „Космач проти Вавилону” в широкому аспекті звучить як „КИЇВ ПРОТИ МОСКВИ!”

Дорогі Земляки!

Зібравшись на Другому Світовому Конгресі Вільних Українців, ми закликаємо увесь світ до боротьби і змагу —

— за розвал російської імперії на незалежні національні держави поневолених народів, на чолі з Україною;

— за прогнання російських окупаційних військ і всього апарату терору з України і всіх уярмлених москалями країн;

— за свободу релігії, за права нації і людини;

— за скасування концтаборів і психіатричних тюрем, що є ганьбою для всього культурного людства;

— за негайне припинення стосованих російськими деспотами хемічних і медичних засобів ламання волі і здоров'я борців за свободу творчості і за права націй, що є небувалим досі в історії варварством і беззаконням;

— за звільнення всіх ув'язнених з національних, політичних і релігійних причин;

— за звільнення Юрія Шухевича, Валентина Мороза, Святослава Караванського, Вячес-

лава Чорновола, Олекси Більського, Івана Ільчука, Марії Пальчак, Євгена Пришляка, Богдана Христинича, Ярослава Гасюка, Володимира Леонюка, Євгена Сверстюка, Ігоря й Ірини Калинців, Івана Світличного, Василя Стуса, Ірини Сенік, Михайла Осадчого, свящ. Василя Романюка, Ніни Строкатої-Караванської, Івана Дзюби, Левка Лук'яненка, Івана Кандиби, П. Старчика, Степанії Шабатури, Надії Світличної-Шумук, Данила Шумука і багатьох інших ув'язнених і засуджених до 15 років важкої тюрми і 5 років заслання. Окрім культурних творців, караються у московських катівнях тисячі ув'язнених учасників революційного підпілля, зокрема під закидом приналежності до революційної ОУН.

Ми закликаємо весь культурний світ виступити на захист борців за права нації і людини — проти садизму московських тиранів.

У наших зусиллях пам'ятаємо і про важливість наших Церков у житті і боротьбі нації.

Ми вітаємо об'єднання наших православних митрополій у єдиний Собор Української Автокефальної Православної Церкви, що логічно доведе до завершення в Українському Православному Патріархаті, бо автокефалія Митрополита Липківського — це прямий шлях до нього.

З великою радістю вітаємо рішення з 6 вересня 1973 р. Соборчика духовенства Української Католицької Церкви з благословення Владика Кир Івана Прашка в Австралії, яке визнає найвищим авторитетом у нашій Помісній УКЦеркві Блаженнішого Патріярха Йосифа і його Синод Єпископів, з постановою прилюдно поминати на Богослужбах після Святішого Вселенського Архисрея Павла Папи Римського — Блаженнішого Патріярха нашого Йосифа.

Українська спільнота чекає того ж рішення всіх інших наших Владик, а від Другого Світового Конгресу Вільних Українців — привітання нашого Першого Патріярха УКЦеркви Блаженнішого Йосифа, як також повної підтримки для правильної постави соборчика священиків УКЦ в Австралії і Владика Кир Івана. Разом з усією українською спільнотою очікуємо урочистого проголошення найближчим Синодом наших католицьких Владик Українського Католицького Патріярхату, очоленого Блаженнішим Кир Йосифом, в чому револю-

ційна ОУН запевнює свою беззастережну і повну підтримку.

Дорогі Земляки!

Діймо, жертвуймо, борімося, щоб ворог дошкульно відчув живу наявність поза межами російської тюрми народів тримільйонної української еміграції! Щоб наш приїзд сюди з різних країн світу на цей Світовий Конгрес не був лише ще одною парадною маніфестацією, але щоб ми нині винесли тверду настанову — змінити дотеперішній стиль нашої постави до України з другоступневого порядку на першої ваги категоричний імператив дії і боротьби, жертвенності і самопосвяти для України!

Покінзімо раз назавжди на гужині з теоріями про дві батьківщини, що роздвоєє душі нашої молоді, а йдімо за заповітом Василя Симоненка:

*Вибирати можна все на світі, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину!*

Україна має бути в центрі всієї нашої уваги і щоденної дії:

*Україно, Ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова!*

І далі —

*Коли мезами злоба небо крає
І крушить Твою сроду вікозу,
Я тоді з Твоїм ім'ям вмираю
І в Твоєму імені живу!*

На цьому Світовому Конгресі Вільних Українців всі ми разом і кожний зокрема мислимо разом з Симоненком, який звертається до України:

*Хай мовзгать Америки й Росії,
Коли я з Тобою говорю!*

Прапорне гасло нашої доби звучить: „Київ проти Москви!“ Під цим гаслом прийде остаточна перемога. Для його здійснення — ми чуємо це — вже йдуть, уже маршують —

*Розтерзані, зацьковані, убиті —
Підводяться і йдуть гинити суд!*

Суд над Москвою! Так, буде суд і буде кара!

НАСАМПЕРЕД ДЕРЖАВА

Буває, що треба десятки років ждати, поки історична правда переможе. Чи не так було з визнанням УПА українським партійно-політичним світом?! Аж після того, як з'явилися наукові історичні твори західних істориків, інформації у британській та інших енциклопедіях, у конгресових рекордах ЗСА, відомі українські партійники не тільки визнали УПА, але й почали „присвоювати” її собі. Чи інакше було з Державним Актом 30 червня 1941? Уже є цілі студії чужинецьких дослідників, присвячені тій події, уже опубліковано історичні документи урядових кіл різних країн, а щойно тепер це стає безспірним історичним фактом для решти українського політичного світу. Державним Актом всієї України було проголошення відповлення самостійної Української Держави 1941 року. Не інакше з Українською Головною Визвольною Радою (УГВР), яка була створена у червні 1944 року. Йдеться про концепції УГВР, створені головою її Генерального Секретаріату Р. Лозовським-Шухевичем-Чупринксю, як безкомпромісової революційно-державницької формації, скерованої проти УССР і всяких колоніальних окупантських адміністративних управлінь в Україні.

Нещодавно в українській політичній дійсності сталася важлива подія: проголошення спільного „Становища до подій в Україні і у світі”, підписаного Ярославом Стецьком і Миколою Ливицьким, в якому УНРада в цілому та її найвищий речник, президент УНР в екзилі визнають Державний Акт 30 червня 1941 р. нарівні з Державними Актами 22 січня 1918/1919 рр., що їх революційно-визвольний націоналістичний табір — ОУН-УПА-УГВР — завжди визнавав. У цьому документі визнано теж УГВР в ролі, як її визначає революційно-визвольний табір і вся патріотична самостійницька українська спільнота. До визнання Державного Акту 30 червня 1941 р. прилучився Український Гетьманський Рух своїм „Зверненням” з 1 листопада 1973 р. за підписом найвищої Ради Гетьманського Руху. Це „Звернення” визнає УГВР у такому сенсі, як його визначає національно-визвольний революційний табір — ОУН-

УПА-УГВР. Треба пригадати, що найвищий авторитет Гетьманського Руху, гетьманич Данило Skoropadskyi за свого життя завжди акцептував визнання збоку СГД Акту 30 червня 1941 р. і тісно співпрацював з революційною ОУН. Коли врахувати, що революційна ОУН завжди визнавала Самостійну Українську Гетьманську Державу гетьмана Павла, доки вона не втратила самостійности проголошенням федерації з Росією, і заяву президента УНР в екзилі Миколи Ливицького на маніфестації СК-ВУ в Торонті про період „самостійної Гетьманської України”, то сьогодні правно і фактично увесь український самостійницький табір визнає всі державні та революційно-державні самостійницькі акти української нації за останніх п'ятдесят п'ять років від 1918 до 1973 р., включаючи, очевидно, в це проголошення самостійности Західньо-Українських Земель 1 листопада 1918 р., злуку їх в єдину соборну Українську Державу 22 січня 1919 р. і проголошення самостійности Карпатської України 15 березня 1939 р.

Таким чином для всіх українських самостійників-патріотів Українська Народня Республіка (22 січня 1918, 1 листопада 1918, 22 січня 1919), самостійна Українська Гетьманська Держава, Карпатська Україна, Українська Держава (1941), двофронтна війна Українських Збройних Сил — УПА — за керівництвом УГВР в часах генерала Романа Шухевича-Чупринки, тобто всенароднього повстання України, — це всенаціональні цінності, це Акти Нації! Не форму держави ми відмічуємо, але суть держави: **ВЛАДУ НАЦІЇ НА ВЛАСНІЙ ЗЕМЛІ, СУВЕРЕНІТЕТ НАЦІЇ.**

Коли згадати позитивні відгуки ОУН(м) на спільне „Становище” в статтях провідного діяча ОУН(м) Ярослава Гайваса в „Українському Слові” і „Новому Шляху”, а також інших провідних людей цього середовища (напр., Кабайди), то одна із цілей „Становища” досягнена. Зрештою, ОУН(м), як член УНРади, правно і фактично схвалює спільне „Становище”, що видно теж із статей її провідних діячів.

„ВСІ НАШІ СИЛИ НА ДОПОМОГУ УКРАЇНІ!”

Під таким гаслом відбувся в днях 30-31 жовтня ц.р. в Торонті, Канада, з'їзд Світового Українського Визвольного фронту, де прийнято „Становище”, повний текст якого опубліковано в пресових органах СУВФ.

Учасники з'їзду в цьому „Становищі” звертаються до української спільноти в усьому світі бути гідними представниками наших воюючих братів, такими ж безкомпромісовими, якими є вони в повсякденній боротьбі з ворогом. „А ворог наш діє проти нас не лише там, на Рідних Землях, але скрізь, по всій землі, наступає на нас з усіх боків, просякаючи в наші ряди, ширячи провокації і шкідливі нам ідеї. Тому не забуваймо про цілість фронту батьківщини і еміграції, творячи добре ім'я Україні нашими діями і не забуваючи про меч, який доведеться напевно і нам підняти. Україна вимагає від синів своїх, які перебувають на еміграції, не пристосування до еміграційних умовин, а пристосування до вимог Краю, що бореться. До виконання великих завдань, до повного зісполнення з ділом визволення України

Які браки у спільному „Становищі” Ярослава Стецька і Миколи Ливицького не добачули б його критики, треба ствердити одне безспірне: воно довело до взаємовизнання всіма українськими самостійниками всіх державних і революційно-державних актів останнього 55-річчя, декларуючи їх як загальнонаціональну цінність і ставлячи в осередок змагань нації не форму держави, а прагнення самостійного державного життя, власної влади нації на власній землі. Державно-політичний устрій своєї майбутньої держави вирішить українська нація вільним волевиявленням, здобувши владу на своїй землі. Цю позицію, висунену спільним „Становищем”, прийняли всі українські самостійники — націоналісти, унрівці, гетьманці. Таким чином Державний Акт 30 червня 1941 року відзначатимуть відтепер усі українські самостійники-державники, як це було і буде з актами 22 січня й іншими державними актами України.

Ю. П.

закликають учасники З'їзду всю українську спільноту, зокрема все членство Українського Визвольного Фронту.”

Як найважливіше завдання, підкреслюється в „Становищі”, є мобілізувати всі сили і засоби українського суспільства у вільному світі на допомогу визвольній боротьбі української нації, отже активну участь в політичному, громадському, культурному, науковому і виховному житті, щоб пристосувувати його до вимог визвольної справи. „В усіх країнах нашого поселення мусимо розгорнути всебічні масові акції на захист арештованих і засуджених борців за волю і права української нації, їхніх родин і всіх українських патріотів”.

„Другий Світовий З'їзд ОУВФ — це маніфестація нашої духової єдності з борцями в Україні, з нашим народом, маніфестація нашої ідейності, жертвності і безкомпромісовості у боротьбі з окупантами. Розвал московської імперії і відновлення на її руїнах національних суверенних держав, зокрема української — єдина запорука справедливого і тривалого миру в усьому світі”.

На З'їзді СУВФ голова Проводу ОУН п. Ярослав Стецько підніс справу створення мільйонного Фонду Оборони України для скріплення революційно-визвольної боротьби в Україні і визвольної акції в світі.

Учасники з'їзду однодушно підтримали ідею об'єднання православних митрополій в єдиний Собор УАПЦ, завершенням чого має бути Патріархат УПЦеркви.

З'їзд СУВФ закликає владик УКЦеркви — згідно з постановами II Вселенського Ватиканського Собору — проголосити Патріархат УКЦ на найближчому Архiepіскопському Синоді. Підтримує Патріархат УКЦеркви, очолений патріархом Кир Йосифом, і апелює до наших владик визнавати Його з усіма юридичними й канонічними прерогативами.

„Культурний фронт за збереження української людини, а молоді в першу чергу, в Україні і в діаспорі, є найважливішим фронтом. Коли програємо змаг на цьому відтинку, програємо на всіх інших — світоглядному, політич-

ному і навіть економічному. Боротьба за українську культуру — це боротьба за життя народу і його майбутнє”.

„Сучасна епоха є епохою не тільки атомовою, але й ідеологічних воєн, в якій більше як половина людства стоїть під прапором націоналізму, національної держави, це епоха повстанських воєн. Відзначаючи 30-річчя АБН, створеного з почину ОУН і УПА, даємо практичну розв'язку визволення поневолених націй через спільний фронт, шляхом одночасних революційно - визвольних повстань. У вільному світі — це політична діяльність у пляні мобілізації антиросійських і антикомуністичних патріотичних сил за національно-державну незалежність поневолених народів”.

Учасники З'їзду закликають всі Організації Українського Визвольного Фронту та українську спільноту дати активну фінансову підтримку зовнішньополітичній міжнародній діяльності революційної ОУН і АБН для мобілізації у світовому розмірі антиросійських і антикомуністичних сил, як теж для широкої видавничої діяльності, зокрема у видаванні документації крайової боротьби. З'їзд вважає за **конечне здійснення задуму створення наших постійних представництв у Вашингтоні та при ОН в Нью Йорку.**

Учасники З'їзду вважають для успішної дії СУВФ залучення якнайширших інтелектуальних сил в праці цих організацій і апелюють до тих друзів, які з різних причин відійшли від активної праці в УВФ, з уваги на сучасну тривожну ситуацію, що її переживає наша Батьківщина, включилися в нашу широку акцію.

Делегатки Об'єднання Жінок ОУВФ переслали українському жіноцтву на Рідних Землях, на засланні і в тюрмах найглибший поклон і найщиріший привіт, запевняючи, що докладатимуть всіх старань для облегшення їхньої долі. Висловили перед усім вільним світом найрішучіший протест проти арештів і переслідування культурних діячів і борців за права нації і людини, зокрема жінок, і вимагають їх звільнення.

З нагоди 25-ліття проголошення Універсальної Деклярації Прав Людини делегатки Об'єднання Жінок ОУВФ звернулись до голови Ко-

місії Прав Людини та її членів і до делегатів Генеральної Асамблеї ОН, щоб вимагали звільнення всіх ув'язнених, зокрема жінок, та повернення їх в Україну.

ВІДЗНАЧЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ В АСТОРІЇ

Організації Визвольного Фронту Асторії вшанували святочними сходами 27 жовтня ц. р. болочу річницю вбивства сл. п. Степана Бандери і річницю Листопадового зриву. Святочні сходи відкрив заступник голови Відділу ООЧСУ в Асторії п. Я. Воловодюк, який, підкресливши значення обох подій в українській історії, передав ведення програми ред. В. Левенцеві.

Поділившись з привітними своїми слогами про трагічну подію убивства сл. п. Степана Бандери, ред. Левенець попросив до слова голову ГУ ООЧСУ проф. І. Вовчука. На тлі спогадів про особисті зустрічі з сл. п. Провідником проф. І. Вовчук зробив аналіз постаті Степана Бандери і його ролі в історії українських визвольних змагань. Його оцінка подій на різних етапах нашої визвольної боротьби і його пляни нашої внутрішньої та зовнішньої політики були завжди глибоко продумані і правильні. Це потвердив пізніший розвиток подій.

У другій частині пані Наталія Хсманчук виголосила доповідь про Листопадовий зрив. Своєю доповіддю переплітала вона цитатами з поезій, в яких гості кількох поколінь надхненно оспівали Листопадовий зрив і його значення для українського народу.

Святочний настрій викликали з усіх привітних виступи сумівської молоді з деклямаціями і мандоліновою оркестрою. Цю точку програми підготувів і нею провів голова Відділу СУМА п. І. Вітук, а оркестрою диригували в заступстві перешкодженої глянні Г. Климук юні сумівці Юля Костриба і Славко Галатин.

Після короткої перерви проф. І. Вовчук виголосив доповідь на тему „Українська проблема в миротворному тумані”. Прелегент накреслив міжнародне положення і розкрив намагання Брежнєва приспати чуйність провідників вільного світу облудними обіцянками миру. На тому тлі прелегент з'ясував, яка повинна бути українська визвольна політика, тобто ми аж ніяк не можемо пов'язувати нашої визвольної боротьби з мінливими політичними кон'юнктурами, а зокрема не впадали в зневіру.

Таких ситуацій, сказав він, у нашій історії було багато, але орієнтація на власні сили і пригожі обставини є єдиноправильною.

Після доповіді привітні ставили доповідачеві запитання, на які він дав вичерпні відповіді.

На закінчення членкині Відділу ОЖ ОЧСУ приготувили перекуску, а учасники святочних сходів ще далі продовжували розмови на тему доповідей.

Д-р *Анатоль Бедрій*

ХАЙ ЗАЛУНАЄ ПРАВДА УКРАЇНИ У ВАШІНГТОНІ!

В той час, коли в Україні проходить нерівний змаг між волелюбними колами народу й російськими тоталітаристами, які стремлять до цілковитого знищення української нації, совість і людська гідність кожного українця, що проживає у вільних західних країнах, зобов'язує голосити страшну правду про смерть, яка грозить поневоленій нації та тяжкий злочин перед Богом, що його поповнюють усі ті, які спілкують та приязняються з російськими народобивцями.

З України і взагалі з цілої російської тюрми народів приходять голоси, що чим більше в світі про Україну говорять, тим більше це помагає там переслідуваням, мученим, тероризованим. І, навпаки, мовчанка про російські злочини спокушує москалів до ще брутальнішої русифікації, гоніння і денационалізації України. Пригадаймо той широковідомий виклик еміграції крайового публіциста в зв'язку з фільмовим фестивалем, що відбувся у Південній Америці. Коли там висвітлювали фільм, режисерований Довженком, то захоплена публіка кричала: „хай живе Росія!“, а присутній на залі представник „УССР“ мовчав. Наш публіцист поставив запит: що це за уряд, який не виступає в обороні свого краю? Висновок — цю місію мусить перебрати на себе волелюбна еміграція, бо „уряд УССР“ — це колоніальна влада російських окупантів.

Теж пригадаємо недавні свідчення відомого сіоністського емігранта з ССРС Шіфріна, який перед американською сенатською комісією кількакратно підкреслював важливість і потребу якнайбільшого розголосу у світі народобивчих злочинств, поповнюваних москалями. Така інформація шкодить Москві та утруднює їй винищувати волелюбні елементи в Україні й інших уярмлених націях. Маємо свідчення навіть видатних російських єдинонеділимців, які попали в неласку режиму й стали його критиками. Вони одностайно заявили, що великий розголос переслідування волелюбних кіл в ССРС утруднює імперському режимові

винищувати ці кола. Москва чула на світову громадську думку.

Розголос справ Плюща, Амальрика, Шухевича, Шумука, Некрасова, Сахарова, Солженіцина і інших викликав велику реакцію в західних країнах, навіть між русофільськими, соєстофільськими, комуністичними, коєкзистенціалістичними колами. Страшний терор супроти національних і своїх власних російських опонентів пошкодив Росії навіть у її намаганнях наблизитися до Америки, бо Палата Репрезентантів рішуче висловила протидію надання Росії прихильних торговельних умов, доки продовжуватиметься брутальний терор в ССРС.

Інформативно-пропагандивна діяльність про Україну може в деякій мірі вплинути на політику західних держав супроти російської імперії. Ефективна інформативна дія має теж політичний характер, що знову є в пляні української визвольної політики загострювати відносини між вільними народами і Росією, викликати симпатії до уярмленої України, зокрема спричиняти наростання ідейних течій, які поборювали б російський шовінізм, расизм і комунізм та несли б допомогу національно-визвольним рухам внутрі ССРС.

По лінії інформації про Україну еміграція безперечно робить велике діло. Видається в перекладах чужими мовами захлаєвні, чи пак самвидавні, писання з України, пишеться про уярмлення України та її визвольні змагання в різних періодиках, як „Юкрейнієн Ревю“, „АВН-Кореспондент“, „Л'єст Европеан“ та в ряді інших періодиків англійською, єспанською, шведською, французькою та іншими мовами. Заходами українського визвольного руху появилися спеціальні випуски про Україну „ВА-КЛ-бюлетину“, що виходять в Сеулі, Південна Корея. Окремі статті появляються в Японії, Італії, Данії та багатьох інших країнах. Українські діячі постійно виступають на міжнародних форумах, конференціях, з'їздах.

Але незаперечним фактом є те, що відколи існує українська еміграція в З'єднаних Штатах Америки, відтоді у столиці — Вашингтоні

Української спільноти відгукнувшись на цю ініціативу та сприймуть її прихильно. Ми будемо раді з усіма симпатизуючими колами співпрацювати з наміром дійсно поставити у Вашингтоні підний 50-мільйонною нації осередок, потреба якого відчувалася багато років. Хай ця ініціатива здійсниться в черговому, 1974 році, що є зрештою завданням України — інформувати світ про російські злочини народолюбства, про героїчну боротьбу українського народу проти російського імперіалізму, за привернення своєї держави!

“МІ ЧЕКАЄМО...”

Феноменом останнього часу, що звертає на себе увагу світової преси, є повільний зворот проти Москви демократичних кругів, які протягом останніх десятиліть з професорських катедр і зі штабів найпоширеніших часописів морально розкладали молоді і читацькі, виступаючи проти “естаблішменту”, ширячи “антиклятури”, пропалуючи стегув розбещеність і тасуючи “все дозволене”. Можливо, рідко в цьому процесі відіграли чимраз гостріша акресивність Москви і культивування в СРСР антиемілізм, зокрема заборона вільного виходу жидів до Ізраїлю. Як би там не було, в зв'язку зі “змінною поллярністю” значної частини демократів, зокрема американських, шораз частіше пов'язуються в пресі імена також українських дисидентів, як жертв диктаторського совєтського режиму, з виголосами їх звільнення з катівень КГБ.

У французькому тижневик “Le Плен” з 10 вересня повнявся пророчистий лист о. Брюкберера до римських пап з довгою питаною із останнього виступу перед журналістами письменника О. Солженицина. Перед тим у советській пресі, Солженицин заявив:

“Неможливо примиритися з думкою, що смертоносна хода історії нестримна і що певний самостебодух не може вплинути на наймогутнішу в світі силу. Досвід останніх поколінь мене глибоко переконує, що лише непохитність людського духа, який твердо стоїть на христому фронті насильства, що йому зарожуєть, який готовий до жертв, до смерті і завдяє — “Ані кроку назад!” — лише ця непохитність забезпечує справжню оборону миру в усьому світі, миру, людської людини, миру всіх і всього людства”.

І о. Брюкберер звертається до папи римського із запитом: “А ви, Найсвятіший Отче, що думаете ви сказати? Чи залишите без відповіді не тільки голос найвизначнішого російського письменника з нині живих, але й зокни та столони мільйонів християн, яких пркнують і переслідують за заміною заслоною? Ми чекаємо...”

Безперечно, на формування зовнішньої політики, зокрема ЗСР, мають вплив різні національні політично сильні кола. Але більшість таких політично важливих кіл в Америці мають свої центри чи представництва саме в столиці, Вашингтоні, зокрема політичні партії, військовий естаблішмент, веранські організації, робітництво, інформаційні медії, навіть Церква, наукові товариства, жіночі і професійні об'єднання, економічні підприємства.

І відповідает за зовнішню політику. Ди в її столиці, де міститься Уряд, який веде зовнішню політику держави вирішується завждої станиці української інформації. А чейке більшої держави світу постійної, щоденно діючої професійна, не встановила досі в столиці найсильна установа, чи то політична, громадська чи маціно-пропагандна робота. Жадна українська інформаційна систематична українська інформаційно-пропагандна робота. Жадна українська установа, чи то політична, громадська чи професійна, не встановила досі в столиці найбільшої держави світу постійної, щоденно діючої станиці української інформації. А чейке зовнішня політика держави вирішується завждої станиці української інформації. А чейке більшої держави світу постійної, щоденно діючої професійна, не встановила досі в столиці найсильна установа, чи то політична, громадська чи маціно-пропагандна робота. Жадна українська інформаційна систематична українська інформаційно-пропагандна робота.

Крім цього в столиці знаходяться представництва - амбасади всіх вільних держав. Тому в такому ключовому, стратегічному місці як Вашингтон, у цьому центрі світової політики, найвипиний час, щоб постав президентівний, серйозний, постійно- і довготривалий український осередок дії, який виконував би цю функцію, що її звичайно у міждержавних відносинах виконують амбасади, інформаційні агенції, “домі культури”, науково-культурні інститути, товариства міжнародної дружби. Правда, що в деяких інших західних столицях, як Лондон, Оттава, Рим, Брюссель, ведеться така - така перед журналістами письменника О. Солженицина. Те-доризований скеровано проти нього кампанею, веденою в советській пресі, Солженицин заявив:

Українська дія. В інших, як Мадрид, Відень, Дорт, Канберра, Буенос Айрес, Стокгольм, Та-ата — ця дія багато рідша. Найвипиний час, щоб українська еміграція — як голос і світло ур-кленної нації — почавши від Вашингтону — зв'язалася до встановлення постійнодіючих інформаційно-культурних і політичних осередків у столицях західних держав, себто склупувала свою зовнішню увагу на центри політики тих держав.

Український національно-визвольний рух саме тепер береться за ініціювати створення тако-го президентівного осередку постійної нашої різногранної дії у Вашингтоні. Ми надіємося, що не лише всі клітини Організації Українсь-кого Визвольного Фронту, але й ширші кола

СОЦІАЛІЗМ, ЧИ СОВЕТІЗМ?

Чи воно справді так? Чи устрій СССР соціалістичний устрій?

Факти, необхідні для окреслення природи у-

строю, що панує в СССР, загальновізані. Варто

було б тільки пригадати тут деякі, а саме ті,

що характеризують спосіб, яким виконується

влада. Править партія. Очевидно не загаль-чле-

нів партії, а Політбюро й апарат Центрально-

го Комітету. Цей правлячий гурт неусува-

ний, відновлюється шляхом кооптації і не під-

лягає критиці. Влада, яку виконує цей гурт,

законодавча, виконавча й судова, бо партія діє

поза і понад зобов'язуючою правною системою.

Конституцію ніхто не трактує поважно. Вибори

— фікція. Послук перед владою забезпечує по-

ліційний апарат, що проникає в усі ділянки

життя. Контроль засобів інформації унемож-

ливає формування громадської думки. Це

все зветься диктатурою пролетаріату, але в дій-

сності працюючі маси позбавлені всякого

впливу на правління, навіть не мають можли-

вості обороняти свої інтереси.

Цей опис дуже загальний, але кожний, хто

живе в цьому устрою, знає, що саме це є прав-

дою. Не йдеться тут про докладний опис, але

тільки про елементи, як назвати устрій, що має такі

властивості? Чи це якийсь рід соціалізму?

Згідно з Марксом соціалізм є устрєм, який

має наступити після урядку капіталізму. В ка-

піталізмі приватна власність засобів продукції

веде до визиску пролетаріату буржуазією. Не-

вдихальний процес розвитку продукційних сил

веде, однак, до розкладу цього устрою. По чо-

му мусить прийти устрій, в якому засоби про-

дукції стануть власністю працюючих мас і бу-

дуть вживані в їх інтересі. В цьому устрої ви-

никне справжня свобода й демократія, бо пра-

цюючі маси матимуть не тільки особисту й по-

літичну свободу, але також владу над засоба-

ми продукції. Так Маркс бачив соціалізм. Еле-

мент свободи вважав він таким істотним для

завмирання держави, яку вважав апаратом

примусу.

Московська деспотія — майстер у вигаду-

ванні кличів, які є вершком пінізму та забрї-

ханости, а водночас служать за димову засло-

ну жакетивної дійсности для „тупоголових дур-

нів сучасної дилломатії вільного світу“, як це

нещодавно прагматично окреслив В. Максімов.

У світі цієї стилізації найжакетивніше поне-

волення понад ста народів — це „шасливий ра-

дянський народ, нова спільність народів“. По-

топання людської гідности, вершок уніфікації,

корупція людської душі, влієна в постані до-

ношика Павліка Морозова — це „соціалістич-

на свідомість“, це „комуністична мораль“. До-

ношик на рідного батька — „виховний зразок

радянської людини“. Московська тоталітарна,

колоніальна імперія, заперечення всякої де-

мократії — це „країна здійсненого соціаліз-

му“.

Особливо, коли йдеться про соціалізм, Мо-

сква намагаться перекопати світ, що тільки

вона є авторитетним інтерпретатором і реалі-

затором соціалізму, першої фази комуністичної

сущіально-економічної формації. Згідно з твер-

дженням Москви, вона вже здійснила цю фазу

і змагає тепер до комунізму, вищої фази. В ос-

нові різниці між соціалізмом і комунізмом ле-

жить ступінь економічної зрілости. Москва го-

лосить, що в комуністичному устрої комуня,

як форма буття, стане внутрішньою потребою

всіх людей, відіпре держава, вичерпає своє іс-

торичне призначення партія, прийде всебічне

наближення нації, аж до повного зникнення

всяких між ними різниць. Комунізм функціо-

нуватиме на основі високорозвинених виробни-

чих сил, науки, техніки, культури і комуніс-

тичної сущіальної самоуправи.

Отже, такою казуїстикою Москва прикриває,

повне банкрутство комунізму, ставляючи його

в сферу ідеалу, за здійснення якого варто

екзагірати найвищі жертви. Але, щоб заспокоїти

розчаровані маси, Москва творить нову димо-

ву заслонку: „соціалізм — перша фаза для

осагнення комунізму“. А соціалізм ми вже

здійснили, отже — радійте!

Очевидно, тверджень Маркса не дасться сьогодні втримати, але елементи соціалізму зформувалися майже без винятку під впливом марксістської концепції соціалізму. Тому найвластивіше вважати соціалізмом те, що під цим терміном розумів Маркс.

Отже, коли усвідомимо, що є істотою соціалістичного устрою, відповідь на наше засадниче питання: чи устрій ССРСР є соціалістичним устроєм? — мусить бути негативна. Устрій, що існує в ССРСР, не є жадним соціалізмом. З соціалізму зберігся тільки інституційний релікт: державна власність засобів продукції. Але це є без значення, бо цій інституції бракує суспільного змісту. Бо йдеться не про гасла, а про факти. Цей устрій є запереченням того, що Маркс вважав соціалізмом. Відхід від засад соціалізму в ССРСР довів до стану речей, який можна окреслити як відрубну, нову суспільно-економічну формацію. Найвідповіднішою назвою для тієї формації буде: советизм.

Є це клясова формація, в якій існує кляса визискувачів і кляса визискуваних. В советизмі робітник і інтелектуальний працівник працюють для держави. Держава визначає їхні умови праці, себто забирає їм таку частину продукту їх праці, яку хоче. Шрубку визиску тут легше прикручувати, ніж у капіталізмі, де кожний капіталіст діє на власну руку. Тут акція скоординована. Крім форм визиску, прикметних для капіталізму, держава стосує форми визиску, що походять із февдалізму: заборона покидати колгоспи і невільництво в таборах примусової праці. Але це не все. Крім форм визиску, перейнятих з минулих формацій, советизм стосує свою власну форму визиску, що є для нього характеристична: визиск працюючих мас шляхом бюрократичного обмежування їх політичних і економічних прав. Робітник у капіталізмі був визискуваний, бо мав низьку платню, але за цю платню міг купити що хотів. Інакше в советизмі: щоб задовольнити свої потреби, не вистачить заплатити, треба крім того просити про приділ і заслужити на його одержання. Помешкання, дозвілля, лікування не можна здобути інакше. Очевидно, не можна виїхати закордон. Не можна поселитися в столиці і т. д. На це потрібні спеціальні дозволи, які держава признає на основі зобов'язую-

чих постанов, але в практиці цілковито арбітрально. Ця можливість довільного обмежування і привертання свободи дії одиниці, відбирання і привертання її прав, становить успішний інструмент натиску держави на громадянина. Постанови, що регулюють управління й обов'язки громадянина, дуже численні, незвичайно скомпліковані і неясно сформульовані, що дозволяє владі довільно їх інтерпретувати. В практиці одиниця здана на ласку бюрократії. Може або одержати всі привілеї, або бути переслідувана, або навіть визнана злочинцем. Особливо це останнє стосується до всіх національно-свідомих немосковських громадян „союзних республік”.

Ця система є формою визиску, бо обмежує обсяг, в якому людина може користати з плодів своєї праці, а водночас є утиском, бо обмежує її громадянські свободи. Сполука цих двох елементів є характеристичною прикметою советизму.

Для повного образу цієї формації бракує ще істотний елемент, а саме кляса визискувачів. Є це кляса, до якої не стосуються бюрократичні обмеження. Гуцця постанов, через які не можуть перебрести звичайні люди, для цієї кляси не існує. Члени цієї кляси можуть вибирати собі найліпші помешкання, закордонні виїзди до їх диспозиції, для них створена окрема система лікування, про спеціальні крамниці навіть не варто й згадувати.

Стрижнем тієї кляси є правлячий партійний апарат і ті, якими цей апарат безпосередньо послуговується, отже „гора” державної бюрократії та „технократії, що кермує підприємствами. Ця кляса, яка править, сама собі признає привілеї. Цю клясу можна сміливо назвати „апаратницькою буржуазією”. Границі між апаратницькою буржуазією й іншими клясами гостро зарисовані, вони нагадують границі між хлопами і шляхтою в февдалізмі.

Функціонування панівної кляси спричиняє поставання специфічних суспільних груп, від неї узалежнених. Отже, передусім постає апарат утиску. Знаємо, до якого великого значення він дійшов у сталінській добі. Далі маємо групу сикофантів панівної кляси: це люди, які хоч самі не є членами тієї кляси, служать їй вірно задля користей, що їх одержують. До па-

нівної кляси найчастіше рекрутуються особи з цієї групи. Ця група виконує завдання пропаганди й інформації (чи дезінформації). До цієї групи належать завербовані інтелектуалісти, літерати, мистці, майже всі журналісти, фільмовці, працівники радіо і телевізії.

Робтників, селян та інтелігентів втримується в тій формації на низькому рівні життєвої стопи. В стосунку до робітників і інтелігентів це досягається низькими платнями. В стосунку до селян це досягається встановленням умов за купу їх продуктів. Крім визиску цими методами, існує додатково визиск методом характеристичною для советизму, а саме шляхом „бюрократичних обмежень”. Вони є водночас формою економічного визиску й політичного утиску, особливо дошкульною для визискуваних і гноблених, а вже незносною для тих, що свідомі стосунків, які панують в інших формаціях.

Визиск дуже дошкульний і постійний. Чому так? Тому, що в інтересі апаратницької буржуазії лежить вдержання низького життєвого рівня працюючих мас з політичних причин. Населення, вдержуване на низькому життєвому рівні, більше покірне. Принада дрібних привілеїв успішніше приваблює бідаків. Отже, легше володіти. В системі, де визиск і утиск нероздільні, — це є обставина вирішального значення. Отже система насправді не змагається до піднесення життєвої стопи мас. Деклярації на цю тему намагаються обдурити підсоветських громадян, але всі ясно бачать, що продукція росте, а життєва стопа не підноситься.

Тенденція до гальмування росту життєвої стопи працюючих мас має дуже важливу консеквенцію: апаратницька буржуазія має негативний стосунок до намагань усрапнення економіки. Попросту тому, що немає жадного інтересу в піддержуванні цих змагань. Її власний високий життєвий рівень запевнений, а зріст життєвого рівня мас небезпечний. Найкраще, отже, так керувати економікою, щоб люди тяжко працювали, відчували узалежнення від влади, не мали багато вільного часу і не здобували незалежність, яку приносить поправа буття.

Маємо тут ще одну причину, щоб визнати советизм назадницькою формацією: вона унеможливує усрапнення економіки.

В формації советизму відбуваються повільні, але безперервні зміни, які розгортаються в трьох відрубних площинах.

Зміни першої площини — це дегенерація панівної кляси. Партія втрачає щораз більше ідейний елемент. Це обнижування рівня панівної групи веде до щораз більше обскурантської внутрішньої політики і до поглиблення господарських неуспіхів, а тим самим до загострення напруження між правлячими і правленими.

Далі в советизмі загострюється клясова боротьба між апаратницькою буржуазією і визискуваними нею клясами. Це веде до наростання революційної ситуації. Це значить, що поволі постають умовини для революції працюючих мас проти советизму.

Але найнебезпечнішими для советизму є зміни, що відбуваються в третій площині, в лоні поневоленних Москвою народів. Під тиском московського шовінізму, політики „злиття націй”, національного гніту, переслідувань і терору невпинно наростають національно-визвольні рухи поневоленних народів. І, коли спалахне вогонь національних революцій, вони будуть вирішальною силою, що розторочить московську імперію, яка маскується ширмою СССР.

Варто звернути увагу на брак зрозуміння суспільних процесів, що розгортаються в СССР, і фальшиву оцінку советського устрою збоку інтелектуалістів Заходу. Деколи це виглядає на несамовитий приклад інтелектуального паралічу. Дослідники суспільних проблем трактують очевидні факти так, наче б вони не існували, а коли навіть деякі з них добачають ті факти, то не витягають з них жадних висновків.

~~~~~

**ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ БЛИЗЬКИМ
АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ЇМ,
ЩОБ ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!**

Лука Луців

СТОРИЧЧЯ НАУКОВОГО Т-ВА ім. ШЕВЧЕНКА

1973-го року минуло сторіччя від того дня, як у Львові 1873 р. заснували Товариство ім. Шевченка. Його ціллю було підтримувати українську літературу в соборному масштабі, бо заснована 1868 року „Просвіта” дбала про видавання лише популярних книжечок для селян, і то тільки в межах Австро-Угорщини. Українці в австрійській займанщині пробудилися до жвавішого життя під впливом діяльності Маркіяна Шашкевича та творів Тараса Шевченка, але польська адміністрація всіма можливими способами не допускала до розвитку українського народу. На перешкоді українцям стояли і москвофіли, які гадали, що вони „русскі” — значить москалі, і тому вороже ставилися до освітньої та всякої іншої праці українців.

Тут треба згадати, чому нове Товариство взяло собі за патрона Тараса Шевченка. Як свідчить П. Куліш, Шевченко „з’явився з голосним плачем своїм по нещасливій долі землячкій і заспівав перед небожатами”:

*Світе тихий, краю мий, моя Україно!
За що тебе сплюндрозано, за що, мамо, гинеш?*

Шевченко кликав до своїх земляків:

*Не дайте матері, не дайте
В руках у ката пропадать!*

Український поет правильно оцінював панування поляків і москалів над українським народом:

*Ляхи були — усе взяли, кров повипивали!..
А москалі і світ Божий в пуга закували.*

Т. Шевченко став духовним провідником українського народу, бо його твори будили любов до України і кликали українців „вражою, злою кров’ю волю окропити”. Російський уряд затривожився. Міністер внутрішніх справ П. Валуєв видав 1863 р. обіжник, яким заборонялося видавати літературу українською мовою на тій підставі, що української мови „не було, нет і бить не может”. Українці вирішили не датися Москві і друкувати українські книжки в

австрійській займанщині, де була більша свобода, бо ворожі до українців поляки (вони мріяли тоді про Польщу принаймні з Правобережною Україною) мусіли оглядатися на Відень.

Отже, Товариство ім. Шевченка стало твердинею, яку скромними засобами спільно збудували українці з обидвох займанщин, з-над Дніпра і з-над Дністра. Фінансову базу Товариства ім. Шевченка в більшості створили придніпрянці: Олександр Кониський, Дмитро Пильчиків, Михайло Драгоманів та Єлисавета Милорадовичева, і наддністряниці: о. Степан Качала, Теофіль Дембицький і Михайло Димет. Товариство поставило собі таку мету:

„Допомагати розвитку українського письменства і літературознавства, вести видавничу діяльність і наукову працю та гуртувати галицьких і придніпрянських робітників пера, науковців і письменників. До цього мала служити власна друкарня, видавання книжок і літературних та наукових часописів, спомагання літературних видань, роздавання премій і допомог робітникам пера, влаштування прилюдних відчитів, літературних вечерниць тощо”. („Сто років праці для науки й нації”, проф. д-р Василь Лев, Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗСА, 1972, ст. 6.)

У 1892 р. треба було змінити статут Товариства, щоб воно більше енергії могло присвячувати науковій праці. І так виникло теперішнє Наукове Товариство ім. Шевченка, яке на першому пляні ставить собі за завдання досліджувати українознавство в найширшому понятті цього слова: українську мову, літературу, історію, краєзнавство, право, історію українських Церков, народню творчість та етнографію, українське мистецтво і все, що відноситься до українського народу та його території. В НТШ працювали також науковці, які займалися математикою, фізикою, хемією та медициною, випускаючи свої праці окремими виданнями. Та найбільше зусиль членів НТШ ішло на дослідження рідного краю. Не випадково членів НТШ Омеляна Огоновського, Сте-

НА
СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ

науки, починаючи від української мови і кім-
лячучи на доповіді, яку виступив Д-р інж. М.
Примович на тему "Міжнародна співпраця в та-
лузі аеронавтики і просторного лету". На на-
шу скромну думку, між пленарними доповідя-
ми повинна була бути й доповідь про патро-
на НТШ — Тараса Шевченка.

Закінчуючи оцю згадку про відзначення сто-
літнього існування Наукового Товариства ім.
Т. Шевченка, покликуємося на доповідь проф.
Степана Горака, "Роль НТШ у формуванні на-
ціональної свідомости в рр. 1873-1914". Автор
стверджує, що "НТШ від дня ство-
рення і безперервно до сьогодні... працює вик-
лючно для потреб української науки, а цим са-
мим і для інтелектуально-духовних потреб укра-
їнської нації... В НТШ, від народження аж
до наших днів, і то негалежкою від бувших дер-
жавних кордонів та політичних режимів наших
часів, українська соборність не тільки що ду-
хово оформлювалася, але також здійснювала-
ся".

Ця треба пригадати, що до найближчого
розквітту дійшло було НТШ тоді, коли його очо-
лював найбільший український історик Михай-
ло Грушевський, який "згуртував у секціях та
комісіях усіх науковців з-під обидвох займан-
шин, спонукував утворювати нові комісії при
секціях для сфериування окремих дисциплін...
Він пригатав до Товариства також і молодих
адептів науки, студентів університету".

Совєтська пропаганда невстигнула побороє НТ-
Ш, яке веде свою працю під шевченківським
гаслом "в своїй хаті своя правда, і сила, і во-
ля". Автор "Лосланія" закликає своїх братів
до згоди, якої НТШ тепер дуже потребує, ко-
ли криза, спричинена амбіціями деяких членів,
може завдати велику шкоду нашому заслуге-
ному Науковому Товариству. Перед НТШ ще
велика праця — на основі об'єктивної науки
досліджувати Україну та спростовувати всю
неправду, яку про нашу країну поширюють по-

наука Смаль-Стоцького та Михайла Грушевсь-
кого прозвали "сепаратистами" російські чле-
ни після появи таких монументальних праць,
як "Історія української літератури" та "Драма-
тика української мови" (по-німецькому) Сте-
пана Смаль-Стоцького і славної "Історії Укра-
їни-Руси" Михайла Грушевського. Ще й тепер
при кожній згадці про С. С.-Стоцького совєт-
ські "вчені" догадують якесь зневажливе слово
за те, що він науково обґрунтував, що україн-
ська мова повесниця російської мови, а не її
"молодша сестра". Як совєтські "вчені" став-
ляться до М. Грушевського — річ відома. Во-
ни не признають також заслуг О. Огоновсь-
кому — авторові першої "Історії української
літератури", бо він усамоствітний наше письмен-
ство і не трактував його як літературу, що
постала під впливом російського письменства.

В 1939 р. комуністична Москва окупувала
західні українські землі, що були під польсь-
кою займанщиною. НТШ зліквідовано, а його
го майно передано Академії Наук у Києві. За
окупації Литера НТШ не могло діяти, а пе-
ред другою окупацією червоної Москви поваж-
не число членів НТШ мусило втікати на Захід.
І так дійшло до того, що тепер існують чотири
окремі НТШ: в Європі (Сарсель), ЗСА (Нью-
Йорк), в Канаді (Торонто) і Австралії (Сид-
ней).

Американське Наукове Товариство ім. Шев-
ченка відзначило 100-річчя заснування матір-
ного Товариства Шевченка у Львові Ювілей-
ним Науковим Конгресом, який відбувся в дніх
23, 24 та 25 листопада в Нью-Йорку в Україн-
ському Науковому Інституті Америки. В суботу
ввечорі в готелі Плітон - Статлер відбулася
спільна вечеря для учасників Конгресу та за-
прошених гостей. Учасників було коло 250 осіб.
Програми Конгресу та Бенкету були друкова-
ні в пресі та в окремих книжці під заг. "Юві-
лейний Науковий Конгрес для відзначення сто-
ліття НТШ". Нью-Йорк — Париж — Сидней —
Торонто, 1973, ст. 104.

На Ювілейному Науковому Конгресі вистоло-
шено на пленумі 10 доповідей і на секціях та
комісіях 87. В рамках Конгресу відбулися вис-
тавки видаць НТШ і документів української
державности з 1917-1920 рр. Тоді в короткій
статті опініти всі доповіді з різних ділянок

ЛЮДИНА, ЯКА ПОТРАСАЄ СВІТОМ

Те, що непокоїть тепер цілий світ, передбачали геологи, економісти і політики чимало років тому: енергетичну кризу. Вибухла вона в 1973 році, і загрожує захитати економіку всього західного світу.

Прямою причиною енергетичної кризи є не недостача джерел енергії, яка ще виявиться свого часу з вичерпанням природних її ресурсів, нафти та вугілля, а ембарго — обмеження вивозу нафти з арабських країн, де зосереджуються найбільші нафтові поклади. І людиною, в руках якої знаходиться ключ до розв'язання цієї проблеми, є передусім король Савді Аравії Фейсал — країни, що посідає близько 50% запасів „плинного золота”, яке урухомлює в країнах Західної Європи і Америки промисловість, транспорт, електрику. Обмеження в постачанні нафти тим країнам уживають араби як засіб застрашувати їх за посередню чи безпосередню підтримку Ізраїлю. Парадоксом у цій ситуації є те, що сам Ізраїль на тому ембарго аж ніяк не терпить: він одержує нафту з Ірану, країни з не арабським населенням, а також із невеликих нафтових джерел на окупованій ним території Синайського півострова.

Американська преса, яка часто перебільшує актуальні проблеми, писала спершу, що ЗСА ввозять із арабських країн лише 6% потрібної їм нафти, пізніше ця цифра „зросла” до 8% і тепер деякі „експерти” вже твердять, що імпорт арабської нафти до ЗСА становить 10%. Очевидно, є люди, заінтересовані в тому, щоб викликати серед населення цієї країни паніку.

Уряд президента Ніксона опрацював план зменшення нафтових продуктів на найближчий час, який передбачає обниження їх споживання, щоб уникнути наслідків кризи: обов'язкове сповільнення швидкості їзди авт до 50-55 миль на годину, переведення термостатів в установках і мешканевих домах на нижчий рівень, заборону надмірної ілюмінації вітрин у крамницях, запровадження постійного „літнього часу” і ряд інших заходів. Одночасно форсується дослідні роботи над вишукуванням нафтових джерел у самій Америці і під дном її прибережних вод, переведення промислових закладів на вугільну енергію, побудову нових атомних електростанцій і прискінення побудови нафтопроводу з Аляски, де імовірно криються під її поверхнею найбільші в світі запаси нафти.

Зволікання з проведенням нафтопроводу з Аляски американська преса пояснювала звичайно спротивом „охоронців природи”, які заявляли, що такий нафтопровід може викликати негативний екологічний ефект: пошкодження з тих чи інших причин рур, якими плистиме нафта, а внаслідок того „забруднення” нею тундри, через яку він буде прокладений, може завдати великої шкоди для флори і фауни того краю. Писалося навіть про те, що північні олені не зможуть перескакувати через рури, якими помпуватимуть нафту, і внаслідок цього оленяче поголів'я на Алясці може гостро зменшитись. Очевидно, це крайньо наївний аргумент, бо через ті рури легко можна поробити дерев'яні місточки.

Та, мабуть, головними противниками аляскінського проєкту були і є не аматори природи, а компанії — власники флоритиль нафтоналивних кораблів, які зазнали б великих утрат, а може й збанкрутували б з реалізацією того проєкту. Адже що робили б вони зі своїми супертанкерами на 100-150 тисяч тонн поємності, якби Америка перестала залежати від арабських країн?

Король Фейсал ібн Абдул Азіз аль Савд, об'язаний якого у світовій пресі представляється у викривленому вигляді, заявляє, що у війні можуть бути вживані всякі засоби, а обмеження експорту нафти для союзників і симпатиків Ізраїлю є ще найбільш гуманним засобом.

Ліберальний тижневик „Тайм”, якому годі закинути симпатії для короля Фейсала, в числі з 19 листопада пише, що він має 67 років і є живим символом ідіосинкразії і аспірацій своєї країни. Він — задекларований антикомуніст і антисеміт. Але щодо своєї країни є він тим, чим був Черчилль для Англії і Сун Ят-сен для Китаю. Він — третій з-поміж 40 синів Абдула Азіза ібн Савда, що об'єднав кочовничі пле-

кадри, в яких хтось із акторів курить або п'є вино. Проте, вперше за правління Фейсала в Савді Аравії відкрито численні школи для дівчат.

Король Фейсал вважав, що основні реформи в соціальному житті його народу мають бути переведені, але робить це помалу і обережно. Один американський дипломат, що працював у тій країні, сказав: „Фейсал іде правильним шляхом, але мусить йти швидше“.

Якщо „нафтова дипломатія“ Фейсала матиме політичний успіх, що його неспроможні осудити правителі інших арабських країн, король Савді Аравії може стати найвизначнішим арабським лідером у модерній історії Близького

Сходу.

Хоч деякі „експерти“ в Америці і в Західній Європі малюють чорними фарбами енергетичну кризу, спричинену ембарго, наложеним на північ нафти з арабських країн — кризи, насмілюється на економічному житті всього західного світу, треба думати, що ці фарби занадто згущені. І поза сумнівом ця криза у великій мірі прискорить винайдення і розвиток нових джерел енергії, сонячної, атомової, водної, спричинить прорес в цій ділянці, до якого десятиліттями закликали далекозорі економісти. Стан, при якому найбільш розвинені й найбільш цивілізовані країни цілковито залежать від країн, де ще недавно продавали на базарі рабів і рабинь, не може довго тривати.

„Вісник ООЧС“ перебуває в тяжких фінансових труднощах. Значне поворочання паперу, підвищення оплат за друкарську працю і за новштову переписку — все це лягає великим тягарем на журнал, що вже 27-ий рік непохитно і безкомпромісово стоїть на позивних творчого українського націоналізму і веде непереможну боротьбу з міжнародним комунізмом і окупаційним московсько-болшевицьким режимом в Україні. „Вісник ООЧС“ — єдиний в Україні місячник, що стоїть на становній Українській Організації Визвольного Фронту, не діє так жадних сторонніх люталій і утримати його можуть лише Українське Відродження та Членство. Чи всі ми це собі як слід усвідомлюємо?”

Фейсал — один із найпраторівитіших королів Малої Азії, він живе на гострій дієт, але працює денно по 14 годин. Коли його питають про здоров'я, він з усмішкою відповідає: „Ще живу“. Як запевняють західні журналісти, він з повною щирістю твердить, що завжди був дуром Америки і її народу. Встає він удосвіта і молилася п'ять разів на день, відбуваючи так звані „намаз“. Діючи автоматично до уранового будинку, він раз-у-раз зупиняє авто, щоб особисто прийняти, згідно з стародавнім арабським звичаєм, петиції від численних жінок. До нього може з'явитися з проханням чи скаргами кожний його підданий.

Прінстонський і Віттерський університети, сини закінчили Оксфордський, Кембріджський, англійською і турецькою мовами. Його чотири арабської, Фейсал добре володіє французькою, Крім високою європейською освітою. Крім мі, оточивши себе молодими дорадниками-арабськими, а Фейсал мешкає в скромному домінок і розкішне життя. Тепер ті палаци авта, на будову власних палатів, найдорожчі авта, лінійні країни, витрачаючи мільйони доларів то старшого брата, що зовсім не цікавився своєю 1958 році, після усунення з трону своєю, а також духовним вождем мусульман став король прем'єр-міністром тієї країни, багато подорожував по Європі і Америці. Король Фейсал і створив королівство Савді Аравія. Фейсал, ставши прем'єр-міністром тієї країни, багато подорожував по Європі і Америці. Король Фейсал і створив королівство Савді Аравія. Фейсал, ставши прем'єр-міністром тієї країни, багато подорожував по Європі і Америці.

Фейсал — король-реформіст, що стартує переверсти свою країну з часів феодалізму у XX століття. За 15 років він перевів багату реформу, скасувавши рабство, націоналізувавши нафто-вий промисел, стимулюючи розбудову власного промислу, переводячи номадські племена у порозумінні з їхніми ватажками на осіле життя. В Савді Аравії заборонені всі партії і не існує конституції, бо Фейсал утравляє країною згідно з засадами, визначеними в Корані. Переічний річний прибуток мешканців Савді Аравії в порівнянні з прибутками мешканців сучасних арабських країн надзвичайно високий — 1200 доларів. За порушення законів карують в Савді Аравії згідно з приписами Корану: за крадіжку відтинають руку, за убиство відрубують голову. Державні цензори вирізують з усіх європейських кінофільмів любовні сцени,

Степан Женецький

ЩО БУДЕ З „РОКОМ ЕВРОПИ?”

Повернувшись з відвідин у Советському Союзі навесні ц. р., през. Ніксон заявив, що, наладнавши „приятні відносини” з Китаєм і СС-СР, він зверне всю свою увагу для полегшення непорозумінь із європейськими союзниками, що назріли за час в'єтнамської війни. „Жадний інший аспект закордонної політики ЗСА не займає більшої уваги і турботи, як наші взаємини із Західною Європою”, — говорив през. Ніксон у своїй промові.

У той самий час Генрі Кіссінджер, тоді ще тільки особистий радник Президента, запропонував нову Атлантийську Хартію, яка, як він обіцяв, перевищить Плян Маршалла і стане документом партнерства між ЗСА й державами Західної Європи. Кіссінджер заявив, що відносини між ЗСА і Західною Європою будуть змодифіковані переговорами між союзниками, завершенням яких буде зустріч през. Ніксона з провідниками західноєвропейських країн.

Усі ці пляни мали бути зреалізовані в 1973-му році, який тому й названо „Роком Європи”.

Однак, наслідком різних подій, що зайшли у світі після того, „Рік Європи” відсунуто. Відносини між ЗСА й Західною Європою стали такими напруженими, якими вони не були від часу закінчення Другої світової війни, що найвиразніше виявилось під час арабсько-ізраїльської війни.

Конфлікт на Близькому Сході виявив, що західноєвропейські союзники, наперекір зобов'язанням, які випливають з їх приналежності до НАТО та залежності всіх їхніх родів охорони, з атомовою включно, від ЗСА, не в усьому погоджуються з політикою Вашингтону. Більшість із них не то що відмовилися співпрацювати з ЗСА у постачанні зброї Ізраїлю, але в деяких випадках навіть перешкодили в діях американських дипломатів. Незабаром після того, як араби заатакували Ізраїль, англійський прем'єр Гіт відмовився підтримати пропозицію, яку вніс представник ЗСА в Об'єднаних Націях у справі замирення на Близькому Сході. Ні Гіт, ні французький президент Помпиду не підтримали намагань Ва-

шінгтону заблокувати пропозицію Москви, щоб советські і американські війська були включені в міжнародні військові відділи ООН на Близькому Сході. Західня Німеччина спершу була дозволила, але пізніше заборонила доставку американського військового вив'язу до Ізраїлю через німецьку пристань Бременгафен. Німці заявили, що вони хочуть бути „незалежними” в арабсько-ізраїльській війні. Греція й Туреччина, члени НАТО, заборонили американським транспортним літакам перелітати через їхню територію до Ізраїлю, але не протестували, коли советські літаки, навантажені зброєю для Єгипту, порушували їхній повітряний простір. Португалія дозволила була поповнювати паливом американські літаки на Азорах, але пізніше поставила за це вимогу, щоб ЗСА доставили їй модерну зброю для поборювання повстанців в її африканських колоніях.

У промові про новий чартер НАТО Кіссінджер заявив, що „ЗСА мають глобальну відповідальність”, а європейські союзники тільки „регіональні інтереси”. Проте, під час кризи на Близькому Сході політика Кіссінджера була суперечлива. З одного боку, вважаючи, що європейці мають тільки „регіональні інтереси”, не поінформував їх про те, що ЗСА поставили в поготівля свої збройні сили, а з другого — ремствував, коли європейські союзники не захотіли ділити „глобальну відповідальність”, відмовившись підтримати становище Вашингтону в арабсько-ізраїльській війні.

Європейські союзники також не були цілковито послідовні. Вони обурювались, що Вашингтон не порадився з ними про те, яку тактику застосувати відносно кризи на Близькому Сході, але коли їх Вашингтон закликав спільно спротивитись висадові советських парашутистів на Близькому Сході, відмовилися це зробити на тій підставі, що мовляв, арабсько-ізраїльська війна — „локальна криза” і не належить до компетенцій НАТО.

Ясна справа, що головною причиною конфлікту на Близькому Сході є нафта. Але в той час, коли ЗСА залежать від арабської нафти

тільки на 10%. Західня Європа спрваджує з того району одну третю потрібної їй нафти. Як виявилось в цьому конфлікті, європейські союзники не тільки поставили свої власні інтереси на першому місці, не підтримавши політики Вашингтону, але навіть відмовилися ділитися нафтою поміж самими собою, поміж державами - членами Спільного Європейського Ринку. Французький прем'єр Месснер заявив, що розподілу нафти не може бути доти, поки Західня Європа не створить спільної енергетичної політики. Його підтримали англійці. А насправді в Західній Європі існує програма розподілу пального в рамках Організації Економічної Співпраці, до 24-ох членів якої входять також держави Спільного Європейського Ринку. Франція і Англія виступили проти застосування цього пляну з тої причини, що не бажають наставляти проти себе арабів. Головною жертвою арабського нафтового ембарго стала Голляндія, якій стримано 2/3 експорту арабської нафти за те, що виявила симпатії до Ізраїлю.

Хоч криза на Близькому Сході винесла наверх непорозуміння між ЗСА й Західньою Європою, як також непогодження поміж європейськими державами, вони існували вже від довшого часу. Члени НАТО не хочуть відмовлятися від деяких своїх суверенних прав на користь надрядної єдності, якою є НАТО. І так, Західня Німеччина пішла своєю власною, незалежною дорогою, шукаючи порозуміння з ССР. Франція творить власну атомову зброю. Але рівночасно обидві ці держави розраховують на опіку й оборону ЗСА. Європейці побоюються, щоб Конгрес ЗСА не вирішив відтягнути американські війська з Європи, і щоб скандал, зв'язаний з Вотергейтом, не призвів до зміни президента ЗСА, відношення якого до Європи може бути інакше, як през. Ніксона. Але в той самий час вони нарікають, що порозуміння („детант“) між Вашингтоном і Москвою зробило Європу безпомічною.

Промова Кіссінджера про перебудову НАТО викликала гостру критику збоку європейських союзників. В Європі її сприйняли радше як ультиматум, а не як заклик до співпраці. Заява Кіссінджера, що „політичні, військові й економічні справи... пов'язані з реальністю“, прав-

доподібно, свідчить про те, що ЗСА бажають пов'язати свій вклад в оборону Європи з полаганням торговельних і монетарних проблем. Членам НАТО також здається, що, погодившись на вимоги ЗСА, вони втратять свою суверенність і стануть сателітами.

Десь у середині вересня європейські союзники опрацювали проєкт відносин між ЗСА і державами Спільного Ринку. Це мав би бути документ окремий від статуту НАТО, що займається виключно оборонними справами. В цьому документі підкреслюється, що Європейська Спільнота діятиме у міжнародних відносинах як окрема одиниця і співпрацюватиме зі ЗСА на рівнорядній базі. Європейці вважають, що їхня декларація означає діалог із ЗСА, а Кіссінджер бажає мати щось конкретне. Європейці підозрюють, що през. Ніксон менше зацікавлений у тому, щоб поліпшити відносини між союзниками, а більше в тому, щоб витворити якусь важливу міжнародну проблему, в цьому випадку затіснення відносин з НАТО, щоб тим відвернути увагу від внутрішніх клопотів.

Як відомо, Північно-Атлантийський Союз, що його створено після Другої світової війни, держався не тільки на спільній пов'язаності, а радше на залежності Західньої Європи від економічної допомоги ЗСА для її відбудови і водночас від політичної та мілітарної загрози збоку ССР. Згодом ця загроза змаліла, і європейці стали почувати себе більше вільними й самостійними. Внаслідок цього вже за през. Ліндона Джансона європейські союзники не дали втягнути себе у війну в В'єтнамі. Тепер також през. Ніксон зрозумів, що Атлантийський Союз 70-их років не може діяти на статуті, уложену в 40-их і 50-их роках.

З цього виходить, що „Роком Європи“, у якому будуть полагоджені непорозуміння між ЗСА і європейськими союзниками, стане, правдоподібно, 1974-ий рік.

ДЕ Ж ТА СПРАВЕДЛИВІСТЬ?

— Чи справедливо карати людину за те, чого вона не вчинила?

— Звичайно, ні!

— А вчитель покарав мене за задачу, яку я не розв'язав.

Ярослав Гриневиз

ЛИСТОПАДОВИЙ ЗРИВ

(Закінчення)

Вслід за Львовом українці перейняли владу в Перемишлі, Тернополі, Золочеві, Сокалі, Раві Руській, Самборі, Стрию, Станиславові, Коломиї, Снятині і по інших містах.

Буковинська делегація Української Національної Ради проголосила 1-го листопада 1918 року відозву:

„... Буковинський Український Народе, вставай до праці над своєю будучиною! Управа нашою державою віддана Тобі від 19-го жовтня ц. р. у Твої руки. Як сам захоєш і що схоєши, можеш творити для свого добра. Всі давні австрійські уряди урядують ще в краю. Цего треба і їх урядованню треба повинуватись, аби не прийшло до безправства в краю, що вийшло би на некористь цілому народові, до того часу, поки ми не поставимо на їх місце своїх власних урядів. До того треба приготування й допомоги цілому народові. Щоби наш нарід взяв гинну угасть у творенню своїх власних порядків, треба всюди закладати організації „Самооборони“. В кождім селі і місті повинен наш нарід бути згуртований коло „Самооборони“, щоби міцною злукою перевів свою волю на своїй землі. По наших села і по наших міста посягають безправно ромуни... Ніякого Семигороду ми не знаємо і не хоємо знати! Нам наша Україна мати! Своїх сіл і міст та столиці Чернівців ми не дамо нікому відобрати. Ми вистоїм їх для себе. Чужого не бажаємо й свого не дамо... Ми теердо постоїмо, щоби в нашій українській державі наступив також справедливий лад для мужика й робітника... А це ми осягнемо, бо наша влада буде народна, збудована на основі загального, безпосереднього, пропорціонального, рівного і тайного голосування всіх мужиків і жінок... Тому ж до праці теердої, незломної, горягої, невтомної! Мужчини і жінки, хлопці і дівчата! Інтелігенція, духовенство, угительство, шляхта, селянство, робітництво! Уряди громадські зі своїми нагальниками! Всі ви діти нашої землі станьте своїми грудьми за собою, лугіться до само-

оборони! Докажіть свою готовість служити теер собі і зійдіться всі, з цілого краю, з кожного села, в неділю 3-го листопада до Чернівців, щоби повселюдно об'явити свою волю цілому світові. Там зійдемося на всенародне візе в „Народнім Домі“ о 10-ій год. рано“.

Підписала цю відозву буковинська делегація Української Національної Ради в складі таких членів: Николай Василько, Антін Лукашевич, Іля Семака, д-р Стефан Смаль-Стоцький, Николай Спицул, Омелян Попович, Єртей Пігуляк, о. Теофіль Драчинський, Осип Бурачинський, д-р Теодот Галіп, Теодор Іваницький, Микола Гаврищук, Юрій Лисан, Николай Осадець, Уарко Куриш, Теодор Левицький, Артур Малик, Омелян Іваницький, д-р Омелян Дрогомирецький, Володимир Федорович, д-р Мирон Кордуба, д-р Клявдій Білинський, д-р Роман Цегельський, Ілярій Карбулицький, Гриць Андріящук, Осип Безпалко, Володимир Сороневич, о. д-р Касіян Бриндзан, д-р Агенор Артимович, д-р Михайло Литвинович, Гедимин Лисинецький, д-р Лев Когут, Михайлина Левицька, Ксеня Добрянська, Юрій Сербинюк, Іван Зазуар, Осип Мицак, Николай Левандовський і Сенько Ганчерюк.

Зі змісту відозви видно, що українці на Буковині були в той час щойно в стадії організаційної підготовки до „самооборони“. Відозву підписав також барон Николай Василько, що мав впливи на цісарським дворі.

В той час у Сх. Галичині вже відбувався збройний переворот.

Представники УНРади в особах д-ра Костя Левицького, радн. Ол. Барвінського, д-ра Ів. Голубовича і д-ра Лонгина Цегельського удалися до палати намісника в справі перейняття адміністративної влади.

Останній австрійський намісник Королівства Галичини і Володимирії гр. Гуїн був, здавалось, спокійний, хоч кілька годин тому, як розказував підхор. УСС Вол. Лісковацький, коли український відділ роззброїв варту в Намісниц-

тві, „їх ексцеленція” просив їх, щоб дарували йому життя. Переконавшись, що йому не загрожує небезпека, він відзискав своє „намісницьке достоїнство” і повагу.

Він скаржився перед депутацією на його арешт і просив, щоб йому дозволили виїхати зі Львова. Коли довідався про ціль приходу депутації, заявив, що як в'язень не може виконати ніякого офіційного акту. Однак готов передати владу в руки українця, віце-президента намісництва Володимира Децикевича. Йому приобіцяно паспорт закордон, і він побажав українцям успіху, заявляючи, що „справа не піде з поляками легко, бо вони завзяті противники”.

У бюро намісництва В. Децикевич передав свій уряд Українській Національній Раді, яка залишила йому тимчасову владу. Дирекцію поліції перейняв тимчасово д-р Степан Баран. Австрійський генерал Пфедфер задержав покищо владу над відділами чужонаціональних військ, які проголосили свою нейтральність і готовились від'їжджати до своїх країн.

Коло полудня 1-го листопада поляки заворушилися, посуваючись в напрямі до Ринку і загрожуючи Народному Дому, ратушеві та іншим об'єктам. Залунали постріли з українських скорострелів. По польській стороні були вбиті й поранені. Польська таємна організація приступила до бойової акції. На українських вояків, що були на вулицях, посипались кулі з вікон, з сутерен, із-за рогів кам'яниць. В зв'язку з тим проголошено стан облоги і загрожено, що населення кам'яниці, звідки впаде на українського вояка стріл, буде здештоване.

Наші розвідчі стежі, вислані у західну частину міста, донесли, що головні сили польських бойовиків зібралися в дільниці „Новий Світ”, де знаходиться польський Дім Техніків і школа Сенкевича. Українські вояки були в одностроях, на яких видніла блакитно-жовта стрічка, а польські боївкарі, за винятком легіонерів були в цивільному одязі і нічим не різнилися від міського населення.

Уже в ранніх годинах 1-го листопада створилася поважна ситуація на головнім дворці, що був одною з найважливіших точок у Львові, яку треба було удержати за всяку ціну. На головному дворці сходилось вісім залізничних

шляхів з різних сторін краю. Поминаючи цей дворець, було неможливо дістатися з одної сторони краю у другу. А колувати довкруги Львова було можливе лише у віддалі яких 80-100 км через Тернопіль-Ходорів-Стрий-Самбір-Перемшль-Раву Руську.

Головний дворець разом з численними магазинами й майстернями займав простір кількох квадратних кілометрів. Для його обсади треба було принаймні сотні, а не наявної там чоти. Але Українська Генеральна Команда чекала на Приїзд УСС-ів з Буковини. Юрби цивільного польського населення, головно залізничники, що мешкали в тім районі, пробували дістатися до залізничних магазинів. Коло 10-ої год. ранку приїхала Городецькою вулицею на Копиткове самохідна стежа під команду чотаря Баб'яка, яка розпорочила товпу поляків. Залога головного дворця усталила на Доїздовій вулиці скорострели, щоб відбивати напасників.

Однак, положення було все ще непевне. На дворець прибували поїзди з масами людей, серед яких губилася українська залога. Ситуації не поліпшив і приїзд з Народнього Дому самохідної стежі під проводом пор. Цьокана. Потрібна була негайна допомога в людях і харчах. Авто пор. Цьокана повернулось до Народнього Дому. Поляки з чужонаціональними вояками на чолі грабували магазини і забрали від українців скорострел. Два українські вояки згинули.

Вже коло полудня 1-го листопада поляки утворили фронт, який ішов від Дому Техніків, вулицею Шимоновичів і впоперек вул. Листопада та Садівницької до школи Сенкевича в кінці вул. Пільної. Коло 2-ої год. зібрались польські боївкарі у костелі св. Єлисавети при вул. Городецькій, щоб напасти на магазин зброї. Однак, українські скорострели їх розігнали, а магазин зброї обсадили своєю залогою.

1-го листопада 1918 р. постав у Львові Польський Комітет Народови, що об'єднував репрезентантів усіх польських партій. Цей Комітет вирішив „помогти всіма засобами військовій акції у відповідь на брутальний український захват”, привітав об'єднання польських військових організацій і закликав усіх босздатних поляків до зброї. Командантом його призначено

Чеслава Мончинського. Це рішення поляки тримали в таємниці, переговорюючи тим часом через свою політичну репрезентацію, очолену кравчим маршалком Незабітовським, з Українською Національною Радою, яка зібралась увечорі на нараду. На тій нараді поляки пропонували порозуміння для нормалізації життя у місті і обіцяли видати до польського населення відповідну відозву.

Однак, годі було вірити у щирість польської сторони, яка з поміччю політичних трюків і нападів на українських вояків старалася заволодіти Львовом.

Кінчався день 1-го листопада 1918. Над містом клекотіла стрілянина, шуміли авта зі стежами та амуніцією. Зближалася друга ніч. Українські вояки стояли на своїх стійках без зміни, часто без їди і сну. У храмі св. Юра, що був відтятий польською бойовою лінією, молився за долю українського народу Великий Митрополит, Князь Української Церкви, Андрей.

Аналізуючи історію Першого Листопада, мусимо прийти до висновку, що політичний провід Східньої Галичини стояв у той важливий час, без огляду на партійні переконання, на висоті своїх завдань. Військова конспірація була переведена взірцево. До успішного переведення перевороту спричинилось безумовне збереження в таємниці всіх дій Українського Центрального Комітету.

Брак високого військового вишколу у провідника перевороту сотн. Дмитра Вітовського заступили вповні його особисті прикмети: відвага, палка фанатична вдача та відданість ідеї створення Вільної Соборної Суверенної України.

Головним місцем перевороту був Львів, столичне місто Галичини, що охоплював у той час коло 60 квадр. кілометрів. Для його обсади треба було 2-3 бригад. 1440 вояків не вистачало, щоб належно обсадити всі важливі об'єкти. Крім того, кожна кам'яниця у Львові була свого роду фортецею, яку треба було здобувати. В інших містах Галичини такої проблеми не існувало, може за виїмком Перемишля, австрійської твердині, переділеної р. Сяном. До того ж його околиця була насичена поляками.

Українські збройні сили у Львові в дні 1-го листопада склалися з жовнірів місцевої залоги, виздоровців, нездібних до фронтової служби. Тих вояків-українців, які в той час випадково опинились у Львові й взяли активну участь в перевороті, не було більше як сотка. Розвідочну службу і обов'язки поліціантів виконували, як згадано вище, студенти й гімназисти.

Мораль українського вояка була висока, хоч це був уже п'ятий рік світової війни. Був голод. Села й містечка, звідки походили українські вояки, були знищені в бойових діях, виснажені військовими ревізіціями, тероризовані польською адміністрацією і польовими судами. Однак, український вояк, мріючи про поворот до своєї родини, до своєї хати, знав, що за р. Збручем постала Вільна Українська Держава. Австрія валилася, і українські політики говорили про постання Української Держави у Східній Галичині. Любов до Батьківщини була в нього сильніша понад особисті інтереси. І він став до збройної боротьби із віковим своїм ворогом-поляком.

Коли не прибула зміна, половина українських вояків зі Львова відійшла. Решта лишилась на стійках, дожидаючи помочі від УСС'ів, які були в дорозі з Буковини. Тим то Українська Національна Рада у своїй відозві висловила українським воякам і старшинам у Львові найглибшу подяку і найвищу похвалу.

Листопадовий Переворот заскочив поляків так у Львові, як і в краю, і вони застосували супроти українців тактику підступу й зради.

Бої у місті мали характер війни не позиційної, а рухомої. Лінія фронту, що спиралась на різні бойові становища, як Підзамче, касарня Фердинанда, Соїм, Цитаделя і ін., пересувалася у різні напрямки, залежно від вислідів бойових акцій. Поляки вели війну, не додержуючись постанов міжнародних конвенцій. Вони не брали українських вояків у полон, а стріляли їх на місці. Їх вояки грабували населення жидівської ділянки. В українській частині міста був взірцевий порядок, якого пильнували військо і міліція. Українські вояки, здебільша старші віком, що знали позиційну війну, не могли довго видержати у вуличних боях у місті, в якому половина мешканців бу-

ли вороги. Тож число вояків-українців незабаром зменшилося на половину. На їх місце прибули з Буковини УСС'и, які скріпили становище. Українська Держава за р. Збручем, загрожена з півночі большевиками, з півдня білогвардійцями, не була в спроможі послати своїм братам у Галичину військову допомогу. З краю поміч для Львова наспівала дуже поволи. Зате щораз нові відділи війська польсько-го йшли у Львів із заходу і з півночі, так що згодом відношення бойових сил поляків до українців було як 7 до 1.

Центральний Військовий Комітет вислав в дні 31-го жовтня кур'єрів до Окружних Військових Комітетів з наказом перейняття влади в їх окрузі вночі з 31-го жовтня на 1-го листопада 1918 р. У тому часі українці перейняли владу не лиш у Львові, але і в краю.

Не все одначе акція перевороту почалась в означеній порі. Денеде акція перевороту почалась вчасніше, денеде пізніше. В зайнятій українцями області Сх. Галичини панував безоглядний правопорядок і лад.

Польська влада на західніх українських землях закінчилася. Але українську владу належно закріпити не вдалося, бо проти нас станули зі сходу московсько-большевицькі орди, а зі заходу — польські дивізії, за якими стояла переможна Антанта.

Від Листопадового Зриву проминуло понад 55 років. Живуть ще нечисленні учасники тих подій. Ростуть виховані на них нові покоління, які повторюють за великим Іваном Франком слова про майбутнє України: „І прийде час, і ти огнистим видом засяєш у народів вольних колі”.

НАРАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ НЬЮ-ЙорКСЬКОЇ ОКРУГИ

24 і 25-го листопада ц. р. Організації Українського Визвольного Фронту сейтїв Нью-Йорк, Нью-Джерзі і Коннектикат відбули свої наради. В Окружній Конференції, яка відбувалась у будинку ОУВФ, взяло участь 65 представників Відділів і Осередків, 15 членів Головних Управ ООЧСУ, ОЖ ОЧСУ, СУМА, АВН і ТУСМ та 12 гостей. Вони заступали Відділи в Нью-Йорку, Ньюарку - Ірвінгтоні, Пассейку, Джерзі Ситі, Нью-Бронсвіку, Асторії, Брукліні, Гемстеді і Байоні.

Нарадами проходила Президія, що складалася з голів Головних Управ ОУВФ — проф. І. Вовчук, Д. Степаняк, мгр Е. Гановський, Я. Косановський, А. Лозинський, — міняючись у веденні конференції. Протокол списувала М. П'ятка.

У першому дні наради учасники вислухали дві доповіді, що їх виголосили голова ГУ ООЧСУ проф. І. Вовчук і голова ГУ СУМА мгр Е. Гановський. Перший дав докладну аналізу внутрішньої української політики, загоркуючи такі справи, як ПСКВУ, УККА, Гарвардський Центр, молодь, культура і ін., звертаючи увагу на сконцентрований наступ на українську еміграцію большевицької Москви, та закликав представників Відділів і Осередків „зберігати спільність дії в наших громадах”, бо це — запорука наших успіхів в майбутній праці. Мгр Е. Гановський звертав увагу на виховання молоді і зберігання та розбудову виховних центрів і вихогно-відпочинкових таборів, наголошуючи конечність тіснішої співпраці між поодинокими частинами ОУВФ.

Пані Д. Степаняк і А. Лозинський говорили про діяльність праці, що їх провели чи задумують провести їхні організації. Останній зачитав плян праці КУ ТУСМ на 1974 рік.

Над доповідями відбулася основна дискусія, в якій брали участь понад 20 осіб. Заключне слово в першому дні виголосив проф. І. Вовчук.

Після перерви о год. 5-ій вечора проф. І. Вовчук з рамени Українського Народного Університету виголосив політичну доповідь на тему: „Українська визвольна справа в сьогоднішній дійсності”. Вечером проводив д-р С. Галалай, присутніх було біля 100 осіб.

26-го листопада кожна з названих організацій відбула свої окремі наради, обговорюючи свої внутрішні справи. При тому вислухано докладні звіти представників Відділів і Осередків та продискутовано запропоновані пляни праці на наступний рік.

*

ПРОТИГЕЛЬСІНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

В одній із західньо-європейських столиць відбулася 24-25 листопада ц. р. чергова нарада Підготовчого комітету Міжнародної Європейської Конференції, яка має відбутися наступного року як протиставлення Гельсінської Конференції, що її метою є затвердити статус кво поневолення Московією численних народів Європи й Азії. Її метою є також створити мезкалям базу для їх дальших загарбницьців.

У підготовчій нараді, поруч різних європейських делегацій, брала участь українська делегація, репрезентована революційною ОУН. Запропонована нею тематика Конференції була у принципі прийнята. Позичі української делегації були підтримані британською делегацією, яка — поруч деяких інших делегатів — добре орієнтувалася у сучасній і історичній загарбницькій російській народозбивчій політиці.

Софія Наумовиц

ЖУРНАЛІСТИЧНА НАРАДА

Найбільше цікавили мене на СКВУ дві справи: культури і журналістики. Але, на лихо, обидві ці сесії відбувалися в той самий час у різних кімнатах люксового й невігідного готелю „Шератон”. Треба було знайти якийсь вихід, тож я, захопивши з собою перебіту на циклостилі блискучу доповідь д-ра Богдана Стебельського „Проблеми розвитку культурного життя української еміграції”, подалася до залі „Йорк”, до журналістів. До речі, у своїй доповіді голова АДУК заторкнув важливе й гостро актуальне питання безкритичного „відспівування” з підсоветських платівок іноді дуже низькопробних „шлягерів” та іншої калтурної агітки у програмах наших концертів.

Журналістична сесія проходила під головуванням ред. Зенона Пеленського та В. Дідюка. Відкривши наради, ред. Пеленський вказав на важливе завдання преси у громадському житті, висловивши думку, що без співпраці з українською пресою в усіх країнах нашого поселення, мабуть, не було б і СКВУ. Після вибору Резолюційної комісії почався панель старших і молодших редакторів українських часописів Америки й Канади.

Першою виступила Христина Велигорська-Сеньків на тему „Завдання української преси”, яка має давати інформації, коментарі, аналізу подій і здорову критику, при одночасному зверненні уваги на естетику друкованого слова, добрий метранпаж, уникання задовгих статей тощо.

Її думки продовжував ред. Зенон Снилик із ЗСА, що поділився з присутніми оглядом „Стану української преси в ЗСА”. Він звів журналізм до трьох чинників: видавця, редактора і читача, але всю нашу пресу назвав „пресою з апокаліптичним змістом”. У ній спізнені інформації, без коментарів, фрагментація, що створює недовір’я до журналістів, ображені листи до редакції, бліді, нецікаві репортажі, відсутність ривалізації й змагань за кращі статті, довжелезні „ковбаси” з продовженням на іншій сторінці та зі загрозою „далі буде”. Щодо змісту, то наша преса заповнена, наприклад, різними статтями про Гарвард, а статтей про

те, що там діється — немає. Хрестоносні походи за збіркові кампанії займають завелике місце, що слід би берегти на події в Україні, яких жадна чужа преса нам не подасть. Це ж якраз ми повинні бути джерелом для чужої преси про українські події! Давно пора включитися в якусь англomовну агенцію та доставляти їй українські вістки. Зокрема повинна це використати Канада — там бо вершок „етнічності”. Нам слід пов’язати ідеалізм старших журналістів із прагматизмом молодших, бо чому ж не маємо дати чужинцям доброго українського продукту?

Ред. Олександр Матла з „Гомону України” подав доволі точні інформації про українську пресу в Канаді, схарактеризувавши її об’єктивно, хоч деякі дані потім спростовували присутні редактори інших тижневиків. До загальних недоліків зарахував він правописний хаос, а також інфляцію української преси в Канаді, яка закінчиться, мабуть, із вимиранням редакторів і старших читачів. Проте є й додатні сторінки, з яких найголовніша — поява Секції молодих українських журналістів. Це відрадне явище — для одних „габі”, а для інших — професія, яку вони набувають у чужих високіх школах. Доповідач уважав, що краще видавати один добрий журнал англійською мовою для тих, хто не знає рідної мови, як підтримувати нехить до вивчення своєї мови англomовними сторінками в українській пресі.

Один із членів Секції молодих журналістів, Я. Заяць, говорив на тему „Майбутнє української преси”. Навівши Дарвінову тезу про те, що слабші гинуть, а сильніші розвиваються, доповідач висловив припущення, що українська преса зможе ще довго втримуватися при умові, коли їй дати сильну фінансову базу. Слід постаратися про оголошення „кока-коли”, а не тільки похоронних закладів. Тоді будуть і гроші на оплачування молодих, підготованих до журналістичної праці редакторів. Однак цих молодих треба підучити, бо в чужих школах вони набираються радше технічного знання у своїй професії: як скласти сторінку, назви різних шрифтів, якість паперу тощо. Тому українське середовище повинно влаштувати курси для юних журналістів, а редакції й видавництва приймати їх на практику в літніх місяцях.

Треба також вести розмови й втримувати зв'язки з журналістичною молоддю, урізноманітнити тематику наших часописів, подібних один до одного, як дві краплі води, давати рецензії й огляди книжок, вистав, заторкувати різні питання нашого життя, включно зі статевими. Чому їх немає в українській пресі? Мова нашої преси має бути українська, чи ж може бути італійська преса німецькою мовою? Навіть коли б ми втрачали тих, хто не хоче вчитися свої мови! Очевидно, існують негативи: смерть старших, асиміляція, мішані подружжя. але є й позитиви: СКВУ — скупчення наукових установ, студентський рух, об'єднання Церков, українська мова в школах і т. п. Висновок: українська громада на еміграції існуватиме й розвиватиметься.

У дискусії цікаві думки висловив ред. Кедрих-Рудницький. У нас, — сказав він, — трагічний парадокс: ріст добробуту і злидні української преси. Оця наша бідність на найпотрібніші речі — це нещастя українського народу, бо вона ламає характери і через пресу втимує заскоружливість. Адже ми самі, журналісти, псуємо смак читацької публіки блідими, без полету, „ковбасами”.

На жаль, дискусію через брак часу треба було припинити, і голова дав слово ред. Несаторові Ріпецькому, щоб з'ясував можливість створення зразу ж таки Світової Федерації Українських Журналістів. Її вдалося, після короткої дискусії, створити, бо на залі були присутні уповноважені журналісти з Європи (ред. Леник і Дмитрів) та Південної Америки.

УКРАЇНСЬКІ МОНАХИ

НАНОВО ВІДКРИЛИ ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ

У Франкфурті, в Німеччині, виставлено перший з 12 томів книги, що її випускають американське видавництво Гаркорт Брес і італійське видавництво Сентро Едіторіяле Джіунті. Ціна всього видання, розрахованого на чотири роки, 10.000 доларів, а його наклад... 998 примірників. Назва цієї книги „Кодекс Атлантикус”, а її автор — Леонардо да Вінчі.

Після смерті цього геніального італійського мистця, ученого і конструктора (1452 - 1519) епохи Відродження, Помпео Леоні уклав рукописний оригінал „Кодексу”, зібравши всі запис-

ки, формули та шкціци Леонарда да Вінчі, які йому пощастило дістати. Вийшов том на 402 сторінки, але годі було його відчитати, бо великий мистець і винахідник, щоб зашифрувати свої записки, писав способом так званого „дзеркального відображення”. Універсальний геній Леонарда да Вінчі на багато століть випередив своїх сучасників, зробивши пляни підводних човнів, літальних апаратів і ін., що в тих часах могли порахувати за „диявольські вигадки”.

Оригінал Помпео Леоні зберігався в Амброзійській бібліотеці в Міляно, в кришталевій скринці, оздобленій золотом. Майже триста років згодом записками зацікавились два монахи — Стефано Альтімари та українець о. Йосафат Курело. В 1962 р. сторінки рукопису з найбільшою обережністю були приміщені в сталеві касети. Обидва монахи вирушили з ним до Риму, де під поліційним ескортом були припроваджені в монастир Гроттаферата. І тут почалася реставрація рукопису. Отець Йосафат і о. Стефано, східньокатолицького обряду, працювали над ним довгими роками. О. Йосафат винайшов особливий спосіб скріплення зотлілого паперу.

Усе це робилося протягом десяти років в абсолютній таємниці, аж поки рукопис приведено в порядок. Знавець італійського Ренесансу д-р Паольо Галюччі заявив: „Мине багато часу перше, як ми зможемо з точністю оцінити те, що тепер бачать експерти — як працював Леонардо да Вінчі”.

***

КРАЙОВА УПРАВА ТУСМ ВЛАШТУВАЛА ПАНЕЛЬ, ПРИСВЯЧЕНИЙ Д. ДОНЦОВУ

Крайова Управа Товариства Української Студіюючої Молоді ім. Миколи Міхновського, вшановуючи пам'ять творця українського чинного націоналізму, п'ятого д-ра Дмитра Донцова, влаштувала в п'ятницю 23 листопада в Українському Народному Домі в Нью Йорку успішний панель-дискусію. Як панелісти виступали ред. Вячеслав Давиденко — „Донцов на Наддніпрянщині — Два міти”, проф. д-р Константин Савчук — „Значення Донцова в історії української визвольної боротьби”, ред. Анатоль Ведрій — „Дмитро Донцов — безкомпромісовий ворог Росії” і студент Лев Іваськів — „Значення Донцова для теперішніх студентів”.

По закінченні доповідей панелісти відповідали на запитання присутніх, переважно молоді. Участь в панелі взяло понад 60 осіб.

М. Трихрест

ЗЛОЧИННА „НАУКА”

Совстські підручники про бойові отруйні речовини (гази) не залишають місця для сумніву щодо масовості „експериментального матеріалу” — випробування тих „речовин” на великому числі в’язнів, очевидно, передусім „буржуазних націоналістів”. Такий висновок приходить сам собою. В одному советському романі з часів війни між комуно-большевицями і армією Колчака в Сибіру наведено образок, коли оточений відділ червоних використовував, як бруствер, замерзлий труп забитого білого вояка. При цьому врізалися в пам’ять розумування автора, мовляв, „тут і ворог мусів захищати владу Советів”.

Москвини люблять хизуватися „науковими досягненнями”, хоч в порівнянні з досягненнями західного світу, все ще „пасуть задніх”. Згадаймо, наприклад, подорожі на Місяць. Навіть у так званих „прогулянках” у безповітряних просторах комунисти „замілювали очі” світові з допомогою фальшування, викритого американськими фахівцями.

Та й совстські досягнення з ділянки атомної енергії не могли б мати місця без монументальних праць ядрового фізика Петра Капиці, підслушно звабленого свого часу Советами з Англії, де він працював за своїм фахом.

Але є „наукові досягнення” в Совстах справді московсько-большевицькі так своїм жажливим змістом, як і народобивчою „традицією”, що виникає з розгляду „науково-дослідних” даних із вивчення так званих „мікроелементів”, яких не можна було б здобути без „масовості експериментального матеріалу”.

У звітах сибірських дослідних установ, які надсилаються на Захід, головню в ЗСА, читаємо, наприклад, про кобальт (Co). На підставі досліджень, переведених в Якутії, органи тварин і людей багаті на цей первень. мозок людини містить 0.09 міліграма кобальту на кілограм сухої речовини, а мозок барана — 0.06 міліграма.

Мідь (Si), за дослідженнями, переведеними теж в Якутії, міститься в мозкові людини в кількості від 3.6 до 5.1 мг на кілограм сухої ре-

човини. За дослідженнями, що мали місце в Чіті (Сибір), виявлено зменшення вмісту міді в щитовидній залозі хворих людей. Відповідні дані показують вміст міді в щитовидній залозі здорових людей у 1.5 раза більший, ніж у людей хворих — знайдено в розрахунку на „свіжу” речовину відповідно 3000 і 2000 мг на кілограм.

Про манган (Mn) зазначено на підставі досліджень в Іркутську (Сибір), що вміст цього первня в лімфоаденоїдних тканинах хворих людей у 1.5-3.5 раза менший, ніж у цих самих тканинах здорових людей. Знайдено також, що підвищений вміст мангану має своїм наслідком збільшення його в хворій щитовидній залозі, і то в 3.19 раза у порівнянні зі здоровими людьми.

Ці наслідки советської „науки” вже віддавна відомі в вільному світі. Але Москва звикла „відкривати Америку”, байдуже, що її „досягнення” є криваві.

Як відомо, всі наукові дослідження вимагають для своєї вірогідності чинника повторювання — масовості. Якщо такі дані, які стосуються лімфоаденоїдних тканин і щитовидної залози, можуть бути здобуті на живих людях без великої шкоди для їх життя, то всі дослідження щодо мозку можуть проводитись тільки після смерті людей, незалежно від методи аналізу, чи то буде вагова, чи паперово-хроматографічна.

Якщо харчі на одного советського невільника в таборах встановлюється на рівні тільки 716 калорій денно, щоб хутчіє скинути його в небуття, то ясно, що советські дослідні установи мали „експериментального матеріалу” більше, ніж досить. Але для вірогідності в’язні, що їм припала доля збагачувати большевицьку „науку”, повинні були бути бодай якийсь час нормально відживлюваними. Тоді питання здобування „експериментального матеріалу” вирішувалося в звичайний для комуно-большевицьків спосіб: у таборах і в’язницях з-поміж мільйонів невільників вибрати „для науки” потрібне число „найбільш небезпечних

Софія Наумовиц

„ВТЕЧА ВІД ДІЙНОСТІ”

Один із важких закидів проти українських письменників в советській Україні — це „втеча від дійсності”, тому панель Філософічного відділу УВУ на тему „ескапізму”, що відбувся ц. р. у Мюнхені, був дуже на часі. Проводив панелем проф. д-р Олександр Кульчицький, який представив чисельній публіці трьох доповідачів.

Першим і головним був поет Ігор Качуровський, який зайнявся явищем „ескапізму” в українській літературі в історичному перекрою. Утеча князя Ігоря з половецького полону, думи „Про Марусю Богуславку” і „Трьох братів з Озова” — були одними з перших проявів. Клясичним прикладом було ціле життя мандрівного філософа Сковороди, якого „світ ловив, та не спіймав”, і який утік навіть від власного вінчання.

Коли для Шевченка й Лесі Українки втеча нетипова, — то для Франка і Винниченка вона не чужа і проявляється у багатьох творах.

Проте, найтипівіша, характерна „втеча від дійсності” у підсоветській літературі. Її представив Юрій Клен в автопародії Порфирія Горотака „Сковорода”, як постійну втечу від життєвих страхів на різні лади: неокласици тікали в античну літературу і переклади, Рильський — у природу, інші — в минуле, в історію, в пародію як Едвард Стріха, в гумореску як Остап Вишня, аж до шести- і семидесятників, що тікали „від муки, від втоми” — як Симоненко, до чудового „Вертепу” Жубая, коли ворогів народу не становило жадної проблеми.

Немає сумніву, що в советських психотюрмах, де тримають психічно-нормальних людей тому, що вони противники режиму, також переводяться масові експерименти для „збагачення” советської психіатрії. При недавніх відвідинах советських психіатричних закладів американськими лікарями влаштовано для них типову „показуху”. І тому зрозуміла річ, чому генерал Григоренко, в’язень одної із психотюрм, з яким хотіли були поговорити американські психіатри, відмовився говорити з ними через підставленого советського перекладача-кагебіста.

люди „так щодня тікають в чекання, в безсоння, у сльози...”

„Ескапізм” проявляється у різних людей і народів інакше. Коли російський поет Єсенін тікав в алькоголь, а Мандельштам — у самогубство: „газ, ніж, мотузка”, — то в українців таких настроїв майже не стрінуги, за винятком, може, Свідзінського, якого манила „глибина води”, а більше було втечі в рибальство, у природу.

Доповнюючи думки Качуровського, проф. Кульчицький навів його власні рядки, коли поетові здається, що „все життя — втеча”.

Ред. Іван Кошелівець, посперечавшись про влучність назви „ескапізм”, якої, мовляв, немає ні в словнику Брокгауза, ні в Ляруса і яка має в собі дещо з авантюризму, вважає, що у підсоветській літературі це не авантюризм, типовий для німецької літератури, а життєва конечність. Коли за Роже Гароді ескапізм у Кафки — це відчуження від німецької культури, в якій цей жидівський письменник виріс і діяв („Процес”, „Замок” тощо) — то в умовах деспотії це прагнення втекти від тиску саме для збереження власної індивідуальності й культури свого народу. Московська цензура зве його фальшиво „втечею від дійсності”, і в цій боротьбі „стисненого газу” зроджується незвичайна винахідливість, хоч вона й вичерпується. Втеча в історію (Сава Божко про Запоріжжя, Зінаїда Тулуб у „Людоловах”, Плачинда в „Неопалимій купині”) — тепер уже недобре бачена в московській цензурі, німецька проблематика, в яку так вигідно було тікати, використана на всі лади докраю. Тож перекинулися у побутову психологію (Гуцало, Шевчук, Тютюнник [„Набережна 12”], а далі у спогади, напр., Смолич, який гарно і підло воскресив Валліте, та „Спогади” Сенченка), але задуха щораз більша і врешті можливостей для ескапізму взагалі не буде. Такі „літературознавці” як Шамота, Левада, Казаченко пильно дбають, щоб усі виходи для втечі, куди б то не було — позамикають.

На цей песимістичний тон зразу відповів оптиміст Качуровський, мовляв, існує все ще найпевніша можливість для підсоветських письменників — „писання в стіл”, тобто для себе. З цієї глибоко захованої й недрукованої творчості багато пропаде, але частина все ж таки

Іван Левадний

Архитвір української дружинницько-лицарської поезії

(Закінчення)

Золоте слово поступово переходить у звернення до всіх визначніших правителів того часу. Князь нагадує їм, які могутні були їх дружини і закликає їх виступити за землю Руську, за рани Ігореві. Він відзначає подвиги князя Всеволода, його велич і силу його дружини:

Всеволоде, великий ти княже, чому не згадаєш
Прилетіти сюди з далеких сторін та вступитись
За отецький той золот престол, бо ти оце можеш
Волгу весли розбити і вичерпать Дін шоломами!
О, як ти би ще був, то була б раба по ногаті,
А по різані раб! Ти міг биєш по суші стріляти
Шерешпири живими, двома се Глібовичами.
(Переспів Юрія Федьковича)

Про Рюрика і Давида в „Слові” сказано:

А ви, завзяті Рюриче й Давиде!
Чи не ваші то золоті шоломи
Плавали по кривавому полю?

Чи не ваша то хоробра дружина рикала, мов тури
по полю.

Як вороги наганяли
І в невідомім полі гострими шаблями рубали?
Ой, вставайте, браття,
Та вставайте, миле,
В золоте стремено вступайте,
Ворогові відплату давайте, —
За зневагу сьогочасну,
За святую землю Руську,

збережеться, а її вартість тим більша, що не підлягає вона ніякій цензурі...

Третя доповідка п. Квірінбах не внесла нічого до теми, бо її виступ обмежився кількома цитатами з Шопенгауера та... обороною московської літератури, мовляв, у ній не тільки „водка” і „кабак” — адже Лермонтов писав про „тіхую ніч”...

Натомість у дискусії з цікавими думками виступив Олександр Май, який закликав українських літературознавців більше покликатися на українських письменників і мислителів, як на чужих. Коли українці в Україні мусять завжди „обставлятися” такими „світочами”, як Ленін та йому подібні, то тут, на Заході, ми можемо культивувати наші „великі розуми”.

За глибокі рани Ігоря,
Завзятого Святославенка!
(Переспів Панаса Мирного)

Могутньому Ярославові Осмомислові автор також висловлює прохання виступити за кривду свого часу, за рідну землю:

О князю Ярославе Осмомисле!
Ти на столі золотокутїм сїв
У Галичі, і сталь овоїх полків
Угорські гори підпирали вислав.
Ти заступаєш королеві путь,
Замкнув ворота синього Дунаю,
Крізь хмари гаті кинувши, і в краю
Усім, аж по Дунай, ти чиниш суд.
Від грізьб твоїх тремтять краї незнані,
Ворота київські не раз ти відмикав,
Стрільєш ген за землями в султанів —
Стрільєш же і кощєя Кончака
За землю Руську й Ігореві рани.
(Переспів Святослава Гординського)

З гарячим словом звертається він і до відважних князів Романа та Мстислава, закликаючи їх до відплати за поранення і полон князя Ігоря:

А ти, буй-Романе, і ти, Мстиславе!
Мисль одважна
Покликає ваш розум на діло.
Високо плаваєш ти, Романе,
В подвигах ратних,
Як той сокіл на вітрі ширяючи,
Птицю долаючи одвагою.
Мастє ви залізні нагрудники
Під шоломами латинськими.
Та й не одна країна гунська,
Литва ще й ятвіги,
Деремела й половці
Списи свої покидали,
А голови преклонили
Під тими мечами булзтними!
(Переспів Максима Рильського)

Заохочення до походу звучить і в зверненні до інших князів:

Гей, Інгварю й Всеволоде,
І Мстиславенки всі три!
Не плохого ж ви гнізда,
Шестикрильці — соколи.
У щасливій, переможній

Січі, в бої-боротьбі
 Здобували ви, князі,
 Землі — волості собі, —
 Де ж злоті ваші шоломи
 Й списи ляськії з щитами?
 Зачиніть поганим брами,
 Загородіть їх своїми
 Гострими стрілами!
 Гей же на погани
 За Руськую землю,
 За Ігоря хороброго
 Сина Святослава,
 Та за його рани!
 (Переспів Олексія Коваленка)

Йде князь на прощу
 В Святу Пирогощу!
 Та раді країни,
 Раді городи;
 Гудуть безугаву
 Старим князям славу,
 Потім молодим:
 Та Ігорю ж слава!
 Слава Всеволоду
 І Володиміру.
 Та слава ж і дяка
 Князям і воякам
 Хрещеного миру!
 (Переспів Івана Мови)

Незрівнянний плач княгині Ярославни, яка на міському мурі Путивлю сумує за чоловіком та його загиблими вояками і, звертаючись до вітру, сонця і Дніпра, благає їх сприяти поверненню князя, знайшов аж 27 переспівів українських поетів:

В Путивлі граді вранці рано
 Співає, плаче Ярослава,
 Як та зозуленька кусь,
 Словами жалю додає.
 — Полечу, каже, зигзицею,
 Тією чайкою-вдовицею,
 Та понад Доном полечу,
 Рукав бобровий омочу
 В ріці Каялі. І на тілі
 На княжім білім, помарнілім,
 Омню кров суху, отру
 Глибокії, тяжкії рани...
 (Переспів Тараса Шевченка)

Поетично зображено і повернення Ігоря з полону:

Впівночі приснуло море.
 Смерчі імлюю ідуть.
 Ігорю князю в простори
 Бог уже вказує путь —
 Путь із краю Половецького
 В землю Руськую отецькую
 Золотого стола досягнуть.
 (Переспів Івана Стешенка)

Повернення князя додому і пісня слави на його честь при в'їзді в Київ створюють опти-містичний фінал поеми:

Сонце в небі сяє —
 Ігор в Руськім краї!
 На Дунаї тихім
 Дівчата співають,
 До Києва морем
 Голоси сягають —
 Вже через Боричів

Поема містить багато виразів, взятих з усної народньої поезії. Порівняння битви зі жнивами цілком відповідає фолклорним образам. Вираз „чорна земля под копити косьми била посіяна, а кров'ю поллята і тугою взидоша по Руськой землі” багато наслідувався в українських піснях дальших століть:

Чорна рілля заорана,
 Кулями засіяна,
 Вілим тілом зволочена,
 Кров'ю сполощена.

Глибока обізнаність автора з усіма подіями, природою та обставинами Ігорявого походу переконують, що автор сам був учасником походу, малював події з натури. Він знав, що під час битви зім'єр вів з боку полемців і двічі згадує це — в описі початку бою і у плачі Ярославни. Живо відчував автор і степову природу та вивів її тваринний світ: ховрахів, дятлів, голів чайок, соколів, воронів і лисів.

Автор знав, що палац князя Ярослава в Галичі розташований на високій горі, знав, що князь Ігор їхав з Чернігова до Києва річковим шляхом і далі піднімався „на гори” по Боричесому узвозу. Відомі йому слов'янські оселі над Дунаєм, як і те, що місце трагічної для Ізяслава битви Нежатіна Нива знаходилось біля чернігівської річки Каніни, а князь Ізяслав був похований „у Святій Софії”.

У поемі не згадано жадної з подій, що відбувались вже після 1187 року — часу створення поеми. Автор звертається до князя Ярослава Осмомисла, який помер 1 жовтня 1187 року, як до живого і правлячого тоді князя, а це стверджує, що поема була написана перед смертю цього князя. Але вона не могла бути

створена і раніше, бо в ній оповідається про втечу князя Ігоря з полону, що сталося в 1186 році, і кінчається прославою молодих князів, серед яких згадано Ігоревого сина Володимира, що повернувся з полону в 1187 році.

Оглядаючи з віддалі понад сімох століть Ігорів похід, ми можемо пишатись відвагою наших предків, їх виступом з малими силами проти численнішого ворога в обороні рідного краю. Але як потрактував би подібні події тепер, як оцінив би сучасний режим на Україні князя Ігоря, коли б він діяв у наші дні, як і звеличників його походу?

Російський письменник, лауреат Нобелівської нагороди Олександр Солженіцин у своєму романі „У колі першим“, зображуючи побут советських політичних в'язнів, описує, як „судили“ вони князя Ігоря, спираючись на советське законодавство. Згідно з теперішніми законами князя Ігоря належало б судити як „зрадника батьківщини“. Його „зрадницька діяльність“ виявилась у тому, що він „добровільно здався в полон запеклому ворогові нашого народу“, ханові Кончакові, як і в тому, що він „піддавшись на гачок провокаційного соняшного затемнення“, не провів „масової політично-роз'яснювальної роботи“ в своєму війську. Злочином було і його бажання шоломами випити води з Дону, бо спочатку треба було „перевірити санітарний стан цієї ріки і впевнитись, що вода придатна до пиття“.

Хоч великий київський князь Святослав (через свою „клясову сліпоту“!), погану організацію походу та розпорошення військових зусиль приписував молодості князя Ігоря, насправді тут була „заздалегідь обміркована зрада“. Князь прийняв битву в невигідних метеорологічних (вітер віяв у бік Ігоревих полків) і тактичних умовах (відкрита місцевість, що давала змогу оточити княже військо з усіх боків).

У полоні князь Ігор з сином користувався милостями хана Кончака, мав свого коня, шатро, жив не як полонений, а як гість хана. Це, без сумніву, було об'єктивною винагородою його за здачу в полон свого війська.

А зв'язки з Кончаком князь підтримував ще задовго до свого походу: в 1180 році розбитий військом князів Мономаховичів, тікав в одно-

му човні з ханом Кончаком, а пізніше, коли Святослав і Рюрик закликали його до спільного походу проти половців, він відмовився брати в ньому участь.

Все це характеризує князя Ігоря як „активного посібника хана Кончака“ і „давнього половецького агента та шпигуна“.

Як кваліфікувати його полон? Гнилою, з погляду советського правосуддя, є думка, що ранений має моральне право здаватись у полон. Такий погляд є протисовєтський. До того ж, хто може довести, що князь Ігор був поранений на полі бою? Аджеж нема про це довідки за підписом військового лікаря. Не виключено, що князь сам здався половцям, а за це треба судити.

Таж за таку саму „зраду батьківщини“ — добровільну здачу в полон німцям були ув'язнені Амантай Булатов, Прянчиков, Потапов та інші герої роману Солженіцина.

Незгідною з засадами советської моралі та стики була поведінка князя Ігоря в полоні. Він, мовляв, думав не про батьківщину, а про свою жінку. Його син „мав любовні стосунки з ханською донькою“, хоч за советськими законами шлюби з чужинками категорично заборонені. У той час, коли князь Володимир Галицький напружував усі зусилля для оборони міста Путивля від навали половців, князь Ігор у полоні „милувався половецькими, які танцювали для його розваги“.

Все це дає підставу советським імпровізованим „суддям“ твердити, що втеча князя Ігоря з полону, за сприянням знов таки половецького Овлура, його повернення на батьківщину, не зважаючи на обіцянки хана дати йому коня, золота і красуню-невільницю, мала зовсім іншу мету: князя „завербувала половецька розвідка і вислала для розкладу Київської держави“. Принаймні саме таке обвинувачення закинули героєві роману Солженіцина Спиридонові, коли він втік з німецького полону і повернувся на батьківщину.

Отже, в сатиричному представленні Солженіцина, за советськими законами до суду має бути відданий князь Ігор за — „зраду батьківщини, сполучену з диверсією, шпигунством і довголітнім злочинним співробітництвом з половецьким ханством“. Разом з князем під-

Оксана Керз

ДВІ ЦІКАВІ КНИЖКОВІ ПОЯВИ

Віталій Волков „Тасмниця Космосу” — роман, видання автора, 344 стор.

Марко Царинник — „Олександр Довженко”, переклад на англійську мову, Скит Прес, Кембридж, Масачузетс, Лондон, 323 стор.

Віталій Волков займає в нашій літературі своєрідне місце. Його твори сповнені незвичайного, позаматеріального, містичного, зачарованого, що ставить його на місце досі не обсажене нічим за винятком малої збірки оповідань „Чародійний музик” Євгена Озацького, який торкнувся в ній теми реінкарнації-переселення душ.

Перу Віталія Волкова належить збірка оповідань „Тасмничий перстень”, в якій розповідається про тасмничі пригоди, що відбувалися колись на Волині, збірка оповідань „Перекусничок”, роман „Довбуш” і оце остання річ — роман „Тасмниця космосу”.

Цей роман має оригінальну будову — поділений на дві частини, ніби між собою не пов'язані. Перша частина, „Карма” (злочин, провинна) відбувається в Німеччині у XVIII столітті, друга („Наслідки”) — в часи Другої світової війни на наших землях. Обидві частини мають різні персонажі, і їхнє життя виразно різниться від життя персонажів попередньої частини

лягають судовій відповідальності: автор „Слова о полку Ігоревім” за приховання дійсних намірів князя-зрадника, а також композитори Бородин, який у своїй опері „Князь Ігор” популяризував серед молоді зрадницькі настрої, та Римський-Корсаков, який докінчив такий твір, музичний критик Стасов за недогляд зрадницьких тенденцій в цій опері і граф Мусін-Пушкін, без сумніву, „учасник спалення єдиного рукопису „Слова о полку Ігоревім”, знищеного щоб замести небажані сліди”.

Така доля чекала б сьогодні князя Ігоря і звеличників його походу.

Неймовірно, але дійсно. Це стверджує лауреат Нобелівської нагороди, який відмовився їхати до Стокгольму для одержання нагороди Нобеля, боячись, що йому замкнуть дорогу до повернення додому.

кольоритом і навіть ритмом. Виглядає, що ці дві частини — дві окремі повісті із зав'язкою та конфліктами, але це так лише здається. В другій частині роману устами Миколи Бернигори, утасмниченого в знання гіндуських „Іг Ріг Веди, автор виявляє тасмничий, але безсумнівний зв'язок героїв обидвох частин з наслідком мандрівки душ.

Пояснювати, чому автор написав саме таку книжку, непотрібно, як і не слід розсувати зав'язку гіндуських наук. Читач сам, прочитавши „Тасмничю космосу”, напевно знайде ключ до розуміння авторових інтенцій, бо книжка написана не лише в оригінальний спосіб, а так, що різко відрізняється від прийнятої, а чи накиненої моди соцреалізму, тобто натуралізму з солодкавими закінченнями. Навіть на тлі еміграційної прози, де вільна воля писати авторові, як хочеться, книжка В. Волкова аж пахне свіжизною. Хоч проблеми, які хвилюють автора і які уділяються й читачам — старі, дуже старі. Тон розповіді погідний і бадьорий, мова свіжа, з волинськими особливостями, які автор любовно викошує з-під шару злободення із особливим, теплим чаром.

* * *

Коли письменникові на еміграції можна дати бодай якусь нагороду за некорисливий труд для нашої літератури, то це радість читача, що й такий твір можливий в часи технологічного спустошення душ, і щире зацікавлення читача, який у цій книжці знайде найвищого гатунку розвагу.

Не збираємося писати про Марка Царинника, відомого в деяких колах молодого поета і давати оцінку його творчості, але мусимо з почуттям радості віднести його особу до одного з тих білих кружків нашої культурної діяльності на чужині, якому вдалося видати у відомому американському видавництві книжку про Олександра Довженка, славного українського кінорежисера, одного з десятка найславніших у світі майстрів кіна.

Очевидно, пробиватися в світ з Довженком легше, як з якимнебудь іншим культурним українським явищем. Він відомий з тридцятих років у світі нарівні з іншими підсоветськими режисерами, такими, як Пудовкін та Айзенштайн.

Знаючи про Довженка, видавництво могло відкрити свої щільно закриті двері для українців, але треба було крім того знайти шлях до того видавництва і переконати видавців у потребі видати книжку про Довженка.

Ще декілька років тому, позичивши в бібліотеці фільм „Земля” і показуючи його у Філадельфії, Марко Царинник вже тоді приобіцяв „зайнятися” Довженком. І він „зайнявся”.

Книжка має 323 сторінки і вміщує переклад „Щоденника”, хронологію кінотворчості Довженка, індекс, біографію і пояснення назв та осіб. Книжку попереджує вступне слово на 44 сторінки, в якому автор перекладу відсоветизовує нашого мистця і письменника від довголітньої русифікації чи пак советизації його москалями.

Очевидно, українському читачеві, вдячному за добрий переклад і цю працю взагалі, гірко буде читати вірнопідданчі вислови „советського патріотизму”, розкидані по сторінках „Щоденника”, але Марко Царинник в цій першій своїй праці мусів перекласти те, що відноситься до кіна безпосередньо. Маємо надію, що уваги та заходів перекладача в майбутньому не минуть і кіноповісті, в першу чергу літературний шедевр О. Довженка „Зачарована Десна”.

Книжка в твердій обкладинці, в сорочці рисунку Бориса Крюкова з 1927 року, яка зображає карикатуру на о. Довженка та головні фігури його першого фільму „Звенигора”.

Прикро вражає повторюване в багатьох відмінах прізвище Олександра Довженка з додатком патроніму „Петрович”, хоч сам Довженко так ніколи не підписувався. Оце те, що можна було б закинути книжці. Я особисто пригадую свою зустріч з Ол. Довженком у Львові в 1939 р., коли він назвав себе просто: Олександром Довженком. Так, він не любив цього „батькування”.

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТИЖНЕВИКИ

„Шлях Перемоги”, „Гомін України”

І МІСЯЧНИК

„Визвольний Шлях”

ПОЕЗІЯ З УКРАЇНИ

*

Вони мерехтіли, ряхтіли, переливались,
Коли трактор відрізав присадибу —
Мінка не лягла під гусениці,
Тому, що гусениці блискучі, як срібло.
Вони мерехтіли, ряхтіли, переливались,
Мов сонце товкли.
Коли трактор поїхав —
Вона відгортала золоті скиби
Чорними руками.
Вона відгортала,
А потім уклікла
На обом коліні
І біла поклони
Тяжкі, як золоті скиби,
Як зуби гусениць
До своєї скроні.

Остап Невідомий

ЧЕРГОВЕ ЧИСЛО „АВН - КОРЕСПОНДЕНС”

У редактованому мгр Славою Стецько числі англomовного журналу „АВН-Кореспондент” за вересень-жовтень ц.р. знаходимо такі матеріали, написані активними членами Антибольшевицького Б'юро Народів.

Редакційну статтю „АВН і Європейська Рада Свободи”, присвячену 30-річчю від дня заснування в житомирських лісах на Україні Антибольшевицького Б'юро Народів. У проведеній з цієї нагоди під гаслом „Визволення — не капітуляція” конференції, влаштованій в Лондоні, брали участь представники Великобританії, ЗСА, Канади, Австралії, Німеччини, Франції, Іспанії, Бельгії, Швеції, Данії та Італії.

О. Бйорн Крафт, колишній міністер закордонних справ Данії, написав статтю на тему веденої тепер західними державами політики „дегенту”. Темою „Політика відпруження веде до війни, а політика визволення веде до миру” був виступ на пресконференції Ярослава Стецька.

Далі вміщено „Звернення АВН до сумління вільної людини” і резолюції в справі народів, поневолених російським імперіалізмом і комунізмом.

Білоруський полковник Д. Космович вмістив статтю п.н. „Поневолені народи — нехтувана світом суперпотуга”, Аскольд Крушельницький (Україна) — „Справжня революція української молоді”, д-р Андрия Ілік (Хорватія) — „Смерть визначного хорватського прогідника і друга поневолених народів” — присвячену д-рові Степанові Геферові, президентові Хорватського Визвольного Руху, а Ерік Бродін (Швеція) — „Німецькі комуністи 20 років тому і тепер”.

Крім того в цьому числі „АВН-Кореспондент” подано численні вістки з-поза залізної заслони і окрема рубрика „Новини і погляди”.

Панько Незабудько

Комуністична буржуазія

(Фейлетон)

Навіть і дигині відомо, що буржуазна кляса відрізняється від широких мас суспільства тим, що веде інший спосіб життя. Їїнім коштом вона користується такими благами, про які ї мріяти не може звичайний глен суспільства: має великі капітали, нерухомі й рухомі посілості, колосальні прибутки, живе в палацах у розкошах, роз'їжджає по курортах, розкидаючи грішми паліво й направо. Буржуї — це великі землевласники, фабриканти, банкіри, підприємці.

Большевицька пропаганда буржуазії придумала ще й „націоналістичну буржуазію”. До цієї категорії зачисляє вона кожного, хто проти московського імперіялізму та його шовіністичного свавілля, чи він народився в соломі, а маєтку в нього лише стільки, що на ньому. Московсько-комуністична пропагандивна катеринка дійшла вже до такого абсурду, що „буржуазними націоналістами” таврує вже не лише самостійників, які борються за визволення своїх країн з-під комуно-московського імперіялістичного зобота, але й навіть комуністів, які відважуються піднести голос в обороні прав свого народу перед московським шовіністичним насильством, покликаючись на советську конституцію та писанину самого Леніна.

Большевицькій пропаганді, самозрозуміло, не випадає тарабанити про московсько-большевицький імперіялізм, тому вона знаходить „імперіялізми”, яких вже немає, наприклад, американський, англійський, французький, бельгійський, німецький. Вона навіть, коли їй буде потрібно, кригати про „імперіялізм” альбанський чи кіпрський.

Говорити про московський розперізаний шовінізм у поневоленіх Москвою країнах — ріг суворо заборонена, а тому советська пропаганда галасує про „буржуазно-націоналістичний” український чи якийсь інший шовінізм.

Знищила большевицька влада буржуазію в царській Росії, але за півсотні років її панування помножилось буржуазії іншої, комуністичної, і то стільки, що, мабуть, ніяких концтаборів не вистажило б, щоб їй там примістити.

Ось, візьмімо, наприклад, першого-літшого генсека КП ССР. Назвіть і царям не смілись такі розкоші, в яких живе отої буржуазний комуніст: у Москві — хогеш, живи у своєму домі, хогеш — у зоряному Кремлі, а надокучить — гайда на „дагу”. І не погами, возом чи каретою, а автом найкращої капіталістичної марки. І шофери на зміну. Поїдеш до Ленінграду, Києва, Ташкенту чи кудибудь, і там буржуазні приміщення зекають, а шофери дрімають собі на зміну. І до Ялти чи Согі застенько навідується, щоб там відпочити і щоб сили набрались буржуазні тілеса. Хоже набути нозе вбрання, то аж в Італії чи Франції замовляє собі. Теперішній генсек Ілліз Другий, кажуть, азгоєу колекцію збирає. І то не абияку, а самі „Лінкольни” чи „Мерседеси” з усякими вигодами й зудесами. Про харчі, то вже й згадувати не приходитьсь. Їж, пий, зого душа забажає. Усе до розпорядження шлунка у спеціальних крамницях, куди звичайному громадянину вступ заборонений. Кожний генсек чи перший-літший комуністично-капіталістично-буржуазний вельможа носить відгодований живіт і виглядає, як годований на заріз кабан.

Так само, приблизно, своє „трудюлюбиве” життя проводять глени Політбюра ЦК КПСС, уряду, КГБ, глени обкомів, райкомів. Одним словом, уся зисленна згряя партійних паразитів. Вони не знають проблеми браку регей щоденного вжитку чи безконежного вистоювання за ними по зергах.

У нас колись казали: „Не дай, Боже, з Івана пана”. Отака справа і з комуністичною буржуазією. За панської буржуазії звичайний смертник не знав таких злиднів. А от за буржуазії комуністичної — це явище повсякденного животіння.

Розплодилось цієї буржуазії за півсотні літ, як мишви у суху осінь. Сидить паразитом на шій народу і останні соки з нього висмоктує, не даючи йому спокою ні вдень, ні вночі. І не збугиє їй, не здихатись. Кліщем тримається.

Ось про таку буржуазію треба б щоденно писати. Про буржуазію не панську, а комуністично-большевицьку, цього найбільшого паразита в історії людства.

ЗЛОЧИННІСТЬ У КЕМПУСАХ

Джан В. Пауел, колишній виконний секретар Міжнародної Асоціації Директорів Безпеки Коледжів і Університетів з понад 400 членами в ЗСА і Канаді, в розмові з журналістами заявив, що тепер проблемою ч. 1 в кемпусах є не бунтарство і уживання наркотиків, а — кримінальні злочини. Випадки крадіжок, пограбувань і гвалтувань зростають там, — сказав Пауел, — з алярмуючою швидкістю. І тому студенти й студентки, що мешкають в кемпусах, потребують більшої охорони збоку зневажуваних ними „пігсів”, як це було кілька років тому.

У багатьох школах, — говорить Д. Пауел, — заходи безпеки стоять на найнижчому рівні внаслідок недостатньої кількості професійного і озброєного поліцейського персоналу і поліцейних собак. Злочини супроти окремих осіб, як то напади з побиттям, грабування, гвалтування, мусять звернути на себе особливу увагу, але крадіжки — головна проблема. Частиною цих злочинів поповнюють самі студенти, але за велику їх частину відповідають сторонні особи, переважно наркомани, які потребують іноді до 80 доларів денно, щоб задовольнити свій навик до наркотиків. Вони крадуть усе, що можна продати: писальні машинки, апаратуру з фізичних та хемічних лабораторій, радіоапарати, телевізори, годинники, ровери.

У стейтовому університеті в Таллагасі на Флориді число украдених роверів збільшилося з 361 в 1968 до 907 в цьому році. В. О. Літтрелл, що завідує службою безпеки в кемпусі Північно-Західного університету, каже: „Відкриті для сторонніх осіб кемпуси стали для злочинців немов би магнетом”. Внаслідок всього цього в Бостонському університеті сторонніх відвідувачів кемпусів перевіряють створені для цього групи студентів. В Антіох Коледжі в Огайо 200 студенток переходять курс самооборони, ведений спеціальними інструкторами.

ЩОБ СТАТИ ВІДОМИМ...

Поет самотужки відремонтував телевізора, і про це заговорили всі навколо. Висновок: Щоб стати відомим, не конче треба писати вірші.

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Дерек Міллер, професор психіатрії Мічігенського університету, заявляє, що американські батьки можуть розв'язати більшість проблем, зв'язаних з вихованням своїх дітей, не допускаючи, щоб телевізор був для них „бейбісітером”, не зв'язуючись із так званим жіночим визвольним рухом, ігноруючи проблему „прірви” поміж генераціями і не слухаючи порад „експертів-психіатрів”.

Внаслідок надмірного захоплення дітьми телевізєю, — пише д-р Д. Міллер, — емоційний контакт поміж ними і батьками уривається. Телевізія робить з дітей пасивних слухачів-глядачів і відриває їх від реального світу. Уявлення батьків, що поміж ними і їхніми дітьми існує „прірва”, як твердять сучасні соціологи, фактично позбавляє їх ролі виховників і пускає дітей самопас або штовхає їх в „обійми вулиці”. А жіночий визвольний рух вносить у родини замішання, позбавляючи батька і матір їх властивого значення у вихованні дітей і признаючи їм однакові ролі в родині. Внаслідок всього цього, слухаючи порад „експертів”, що часом заперечують один одного, батьки замість традиційного виховування дітей, розгублюються і втрачають орієнтири, що витворювалися протягом довгих століть.

Українські молодечі організації, а передусім СУМ, виховуючи своїх членів на повноцінних громадян, мають на увазі всі згадані вище проблеми і успішно їх розв'язують, зацпелюючи, крім того, в їхні душі патріотичні почуття, що є антидотом на модний тепер в Америці космополітизм. На щастя, жіночий визвольний рух в українській спільноті не має майже ніякого успіху і наші молоді люди, що піддаються впливам проповідників крайніх течій в ділянці світоглядно-політичній, становлять мізерний відсоток.

ВІДДІЛ ООЧСУ В ДЕНВЕРІ ВІДЗНАЧИВ 40-РІЧЧЯ ГОЛОДОВОЇ ОБЛОГИ УКРАЇНИ

Заходом Управи Відділу ООЧСУ в Денвері 12 жовтня ц.р. в залі української католицької церкви Преображення Господнього відбулися сходини, присвячені 40-річчю голодової облоги України.

Жалобний вечір відкрив вступним словом голова Відділу д-р П. Ваб'як. Доповідали: п. Володимир Мазур — голова Української Народньої Помочі з Пітсбургу, водночас член ГУ ООЧСУ та заступник президента УККА; д-р Іван Овечко — професор університету в Грілі, Кольо.; п. Віктор Соляник — суспільний діяч і бізнесмен з Волдеру.

Усі три доповідачі були наочними свідками трагічних подій 1932-33 років в Україні. Доповідь п. В. Мазура була формою і змістом маніфестаційною, п. Віктор Соляник поділився з присутніми споминами, особисто про початки колективізації і творення штучного голоду в його рідному селі. Проф. Іван Овечко, крім своїх споминів, відчитав присвячені тим сумним подіям власні вірші, що були вміщені в його збірці „Не плач, Україно”, виданій в 1965 р.

Сходина закінчилися відспіванням „Ще не вмерла Україна”.

Шкода тільки, що українська денверська громада кількісно не дописала, а молоде покоління було заступлене одним лише учнем.

Присутній

ПАСИВНІСТЬ МОЛОДИХ ВИБОРЦІВ

Всупереч сподіванням багатьох політиків, які доби- вались права голосу для 18-літніх юнаків і дівчат, фре- квенція їх, як і взагалі молоді, у виборах 1972 року ви- явилась заниженою.

І так, згідно з даними Бюро Перепису, менше як половина американського населення у віці 18-25 років брала участь у голосуванні. Молодих людей у віці по- над 25 років — 73.6 мільйона — лише 66% пішли до виборчих урн. Лише 5.3 мільйона з 11 мільйонів на- селення у віці 18-20 років взяли участь у виборах. В ка- тегорії населення у віці 20-24 роки лише 6.9 мільйона із загальної кількості 13.6 мільйона віддали голоси за своїх кандидатів. В цих двох групах взятих разом голосувало лише 49.6%.

Згідно з даним згаданого Бюро Перепису муринаська молодь виявила при голосуванні ще меншу активність. З групи муринаського населення у віці 18-20 років го- лосувало 31% у порівнянні з 51% білої молоді. З групи у віці 20-24 роки муринаців голосувало 38% супроти 53% білої молоді.

Українська молодь, досягнувши виборчого віку, му- сить використовувати цей привілей, щоб своїми голо- сами впливати на політику американського уряду,

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГА-
НІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕ-
ВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ.
УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ КРЕДИТ НА
АВТА, МОРГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ.

Майно кожного вкладника чи позичковця
забезпечене.

Приймає ощадності і платить 5¼% дивіденди.

Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення до 2.000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS) FEDERAL CREDIT
UNION

301 Palisade Ave.

Yonkers, N. Y. 10703

Tel.: 914-965-8560

зовнішню і внутрішню, вибираючи на відповідальні державні пости людей, які прихильно ставляться до визвольних змагань українського народу. До них та- кож стосується популярне в Америці гасло: „Встаньте і дайте себе поразувати!”

„І ТО ВЖЕ Є ПЕВНИЙ ОСЯГ”

Наприкінці листопада відбувся в Ньюарку 2-ий з'їзд так званої Асоціації Українців Америки, що свого ча- су пробувала була заступити УККА, щоб „змагатися за демократичні форми нашого життя”. Головною ціл- лю цієї Асоціації було „лоборювання методів в УККА одного політичного угруповання”. Першою назвою ці- вї Асоціації був Комітет Громадської Єдності — КГЄ, але, як заявив у своїй промові на з'їзді голова Асо- ціації д-р Р. Барановський, „ведена проти неї компа- нія привела до того, що виступили з її рамок деякі організації, що були засновниками КГЄ, як також по- одинокі члени”. Учасників з'їзду, якщо вкрити звіто- давцеві, було 50 осіб, а скільки організацій і осіб з Асоціації виступили п. Барановський не сказав. Із зворушливою щирістю прелегент признався, що „за цей час Асоціація нічого не зробила, тільки вдержала- ся на горизонті, і то вже є певний осяг”.

Нову Управу Асоціації вибрано в складі Р. Бара- новський — голова, Богдан Козак, Р. Борковський, Є. Перейма, Ірина Шох, Осип Труш, В. Яворський, Е. Мельничук, Громадський суд: М. Топорович і Мико- ла Галів. З привітаними виступали Атанасій Фіголь, д-р В. Витвицький та ін. Прочитано привіт від Пла- сту, Т-ва Інженерів та ін. Серед почесної Президії видно було д-ра В. Витвицького, д-ра А. Фіголя і д-ра М. Воскобійника.

УКРАЇНСЬКИЙ РІД ФЕДОРА ДОСТОЄВСЬКОГО

Мало-хто знає, що рід світової слави письменника Федора Достоевського (1821 — 1881) ще у XVIII сто- літті закоренився на Вінниччині, в стародавньому міс- течку Брацлаві.

Його далекий предок Данило Іртішевич (він же Іртіш-Трїшевич, Артїшевич) 1506 року дістав грамоту на вічне володіння кількома дворищами в селах Дос- тоєвському, Полкотичах, Зеньковичах, Молодові й Поріччі на Поділлі. Нащадки Д. Іртішевича по чоло- вічій лінії стали зватися вже Достоевськими від наз- ви села. Дід письменника, Андрій Достоевський, був протоіреєм Брацлава. Це — п'яте покоління Досто- євських. Батько, Михайло — шосте.

НЕРОЗЛУЧНІ

Темною вулицею, обійнявшись, ідуть двоє п'яниць.

— Друже, підтримуй мене, щоб я тут не впав! — каже один.

— Е, ні, як ти впавеш, то і я впаду. Я тебе тут са- мого не залишу.